...ОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

...й Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 236 (12138)
1969 оной
октябрийн 8,
среда

Сэн 2 мүнгэн

Метеорологическа хэмэл одон—„Метеор" табигдаба.

ТАСС-ай мэдээсэл

1969 оной октябрийн 6-да Советскэ Союзда «Метеор» гэжэ метеорологическа хэмэл одон замбуулин худар табигдаба. Гол зорилгонь юуб гэхэдэ, сагай уларил тодорхойлходо шухала метеорологическа мэдээсэлнүүдые дамжуулха болоно.

Хэмэл одон дээрэ тодхогдоһон аппаратура һаадгүй һайнаар хүдэлнэ.

...ЭМСЭЛ, ИЛАЛТЫН ХОРИН ЖЭЛ

...ЛИН, (ТАСС-ай тусхай корр.). Немецүүдэй газар ...ай ехэ найндэр ерэнхэй. ГДР-эй ажалшад, аха ...ай оронуудай арадууд, түрүү үзэлтэй бүхы хүн ... Германиин түүхэдэ анха түрүүн байгуулагдаһан ...алда дуратай социалис гүрэнэй хорин жэлэй ... байна. Берлиндэ октябрийн 6-да ... Социалис нэгэдэмэл партиин Центральна ..., ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй ба Министрнүүдэй ... Демократическа Германиин Национальна фрон...альна соведэй баярай заседани энэ алдарта ой... суглаба.

...партийна болон гүрэнэй хүдэлмэрилэгшэд, хүдэл..., таряашад, интеллигенциин түлөөлэгшэд, Ара... армиин сэрэгшэд, эрдэм болон сөёлой ...гшэд, 80 гаран оронһоо ерэһэн харин айлшад, ...дай дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй ... суглаба.

... 10 час. СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ...гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Вальтер Ульбрихт, ...ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй Министр...Соведэй Түрүүлэгшэ Вилли Штоф, республикын ..., гүрэнэй, ниитын хүтэлбэрилхы ажал ябуулаг...ниин президиумдэ ерэжэ һууба. Эдэнтэй хамта КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев түрүүтэй Совет партийно-правительственна делегаци, аха дүү социалис оронуудай делегацинууд—БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Тодор Живков түрүүтэй Болгариин Арадай Республикын, Венгриин Социалис хүдэлмэришэдэй партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Янош Кадар түрүүтэй Венгриин Арадай Республикын, ПОРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Владислав Гомулка түрүүтэй Польшын Арадай Республикын, КПЧ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Густав Гусак түрүүтэй Чехословакиин Социалис Республикын, МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Юмжагийн Цеденбал түрүүтэй Монголой Арадай Республикын, Вьетнамай Ажалай партиин ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРВ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Фам Ван Донг түрүүтэй Вьетнамай Демократическа Республикын, СРР-эй, КНДР-эй, Кубын делегацинууд, аха дүү партинуудай түлөөлэгшэд, бусад гүрэнүүдэй делегацинууд заседаниин президиумдэ һууба.

Суглаанда хабаадагшад ГДР-эй хүтэлбэрилэгшэд болон хүндэтэ айлшадаа нэрьемэ альга ташалгаар угтаа. Зал дотор ГДР-эй гүрэнэй гимн зэдэлнэ.

Демократическа Германиин Национальна фронтын Национальна соведэй Түрүүлэгшэ Эрих Корренс эхилэлтын үгэ тобшохоноор хэлээд, баярай заседани нээгээ.

СЕПГ-гэй ЦК-гай секретарь Вернер Ламберц КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев түрүүтэй Совет партийно-правительственна делегаци, аха дүү социалис оронуудай, коммунис болон хүдэлмэришэдэй партинуудай делегацинуудые бусад гүрэнүүдэй делегацинуудые халуунаар амаршалба.

Зал соо суглаагшад хүл дээрээ бодожо, нэрьемэ ехэ альга ташалгаар айлшадые амаршалаа.

СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Вальтер Ульбрихт заседанида хабаадагшадай зүгһөө халуунаар угтагдан, Германиин Демократическа Республикын 20 жэлэй ойдо зорюулагдаһан элидхэл хэбэ.

Һүүлээрнь Христианско-демократическа союзай Түрүүлэгшэ Г. Геттинг, Германиин демократическа христианска партиин Түрүүлэгшэ Э. Гольденбаум, Германиин либерально-демократическа партиин Түрүүлэгшэ М. Герлах, Германиин национально-демократическа партиин Түрүүлэгшэ-гүйсэдхэгшэ Г. Хоман заседани дээрэ үгэ хэлэбэд.

Совет партийно-правительственна делегациин толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэ үгэ үгтөө. Суглаанда хабаадагшад хүл дээрээ бодожо, үни удаан, нэрьемэ шангаар альга ташан, тэрэнние хүндэлбэ.

Нүхэр Л. И. Брежнев үгэеэ хэлэжэ дүүргээд, нүхэр Вальтер Ульбрихтда хандан, зал соо байгшадай нэрьемэ ехэ альга ташалган доро КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй амаршалгын бэшэг (тэрэнь газетын мүнөөдэрэй номерто толилогдоно) барюулба.

Һүүлээрнь Л. И. Брежнев ГДР-эй 20 жэлэй ойтой дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дурасхаалай бэлэг—совет уран зураашан П. Т. Мальцевай зураһан, «В. И. Ленин коммунис субботнигто» гэжэ зураг дамжуулан барюулаа. Энэ бэлэгнай Советскэ Союз Германиин Демократическа Республика хоёрой хоорондохи эбдэршэгүй хани барисаанай, саг үргэлжэ бэхижэн хүгжэжэ байдаг, марксистско-ленинскэ суртал бодолой бата үндэһэ һуурида түшэглэдэг хани барисаанай һүлдэ болоно гээд нүхэр Л. И. Брежнев хэлэбэ.

Суглаанда хабаадагшад хүл дээрээ бодон, үни удаан, нэрьемэ альга ташалгаар Совет партийно-правительственна делегациин толгойлогшые амаршалаа.

Нүхэр В. УЛЬБРИХТЫН элидхэл*)

...Демократическа Рес... манай демокра...иалис байгуулалтын ...жэл соо немец ара...һэн ехэ хубилалта ... хамаатай, тэрэнэй ... хэдэг герман гүрэн ...байгуулагдаа гээд В. ...

...лис гүрэнэй байгуу...социализмын экономи...лта, манай гэгээрэ... гурим, национальна ... социалис хүгжэлтэ ...монополинуудай, мили...помещигүүд болон ...рхэлгые усадхаһан ... ямар ехэ юумэ... шадаха байһыень ...

...фашизмһаа Германиие ... тэмсэл хэдэг Совет ...ад хохидолдо оро...сорооогүй. ГДР-эй ...лизмые хүсэд усад..., Советскэ Союзтай ... немец нациин социа...байгуулаа. Манай дү...тэй—Польшын Ара...тай, Чехословакиин ...убликатай, тэрэшэлэн ... нэгэдэлтэ бусад гү...р таһаршагүй ха...

...һоһоо хойшо үнгэр... турша соо тэрэнэй ... амжалта туйлаһые ... В. Ульбрихт иигэжэ ...ниин Демократическа ...жэлэй национальна ... миллиард үлүүтэй ...игэжэ 1949 онойхи... дахин нэмээ. Мүнөө ...енна предприятинууд ...он түрүүшын жэлэй... 5 дахин ехэ продук...аргана. Юрын маши...лгын болон транс...а бүтээлгын хүдэл...9 ондо бүхы жэлэй ...аһанайнгаа шэнээн ...һара 27 хоногой тур...ө бүтээжэ гаргана. ... ба электроникын ... ажалшад эды шэ...й продукциие орой... 10 үдэрэй турша соо ...

...бликын кооперацида ..., хүдөө ажахын хү...10 жэлэй турша соо ...үргүүлан абалгые ха...р ехэ болгоо. Тэдэнэр ... мяхые бодото шэг... нүүрээрнь 380 мянганһаа 1 миллион 620 мянган тонно, һү — 1 миллион 780 мянганһаа 6 миллион 530 мянган тонно хүрэтэр нэмээгээ. Эдэ горитой амжалтанууд юунэй ашаар туйлагдааб гэхэдэ, хүдөө ажахыда социалис шэнэдхэлгэнүүд хэгдээ, хүдөө ажахын үйлэдбэриин коллективүүдтэ ажалша таряашад амжалтатайгаар нэгэдүүлэгдээ, ниитын ажал социалис ёһоор эмхидхэгдэдэг болоо.

Гэгээрэлэй талаар мүн лэ утаа ехэ хубилалта болоо. ГДР-тэ дээдэ һургуулинуудай һурагшадай тоо 5 дахин, профессиональна һургуулинуудай һурагшадай тоо — 9 дахин олон болоо. 1949 ондо ГДР-тэ оройдоол 18 университет ба бусад дээдэ һургуулинууд бии байһан юм. Мүнөө тэдэнэй тоо 56 болоо. Ажалшадай дундаһаа интеллигенци урган гараа. Социалис национальна культурын горитой туйлалтануудые В. Ульбрихт мүн лэ зааһан байна.

Империалис мүлжэлгэ ба дарлалтаһаа сүлөөрһэн, гүрэнэй ба экономическа хүтэлбэри бэелүүлдэг болоһон хүдэлмэришэн ангиин марксистско-ленинскэ партиин хүтэлбэреэр өөрынгөө ерээдүйе зорилго хүсэнгеэр байгуулдаг арадай ямар юумэ хэжэ шадаха байһанай жэшээнүүд манай республикын 20 жэлэй түүхэ дотор угаа олон гээд В. Ульбрихт үргэлжэлүүлэн хэлээ. Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй ЦК-гай Политбюрогой теоретическэ, полетическэ ба эмхидхэлэй хүдэлмэриин, партиин арадтаяа бата нэгэдэлтэй, нягта жагсаалтай байһанай ашаар, капитализмһаа социализмда дамжан орохо эгээн лэ орёо бэрхэтэй хэрэгүүд бэелүүлэгдээ.

Марксистско-ленинскэ һургаалай ёһоор обществоёо шэнэдхэн хубилгахадаа, манай гүрэнэй эрхэтэд өөһэдөө хубилаа гээд В. Ульбрихт онсолон тэмдэглээ. 20 жэлэй турша соо оршожо байһан Германиин Демократическа Республика хадаа хэдэн олон миллион жиирэй хүнүүдэй тоо томшогүй алдарта хэрэгүүдэй ехэ туйлалтануудай үрэ дүн болоно. Империалис, фашис үзэл бодолһоо хүнүүдэй ухаан бодолые сүлөөлхэ, энэрхы үзэл бодолтойгоор тэдэниие хүмүүжүүлхэ, обществоо шэнэдхэн хубилгаха ажал ябуулга хэжэ байхадаа өөһэдөө хүмүүжэдэг байха ябадалые бэелүүлхэ гээшэ анханһаа хойшо манай партиин болон манай гүрэнэй шухалын шухала зорилго байһан юм гээд В. Ульбрихт хэлэһэн байна.

Фашизмда эсэргүү, демократическа ба социалис шэнэдхэлгэнүүдэй түлөө шангаар хэгдэдэг тэмсэлэй үедэ ажалша таряашадтай, интеллигенцитэй, гар олзоборилогшод болон бусад ажалша зонтой хүдэлмэришэн ангиин байгуулһан холбоо барисаан 20 жэлэй турша соо бидэнэрэй амжалтатайгаар ябажа гараһан замай бата бэхи үндэһэ һууринь болоно гээд В. Ульбрихт мэдүүлээ. Германиин Демократическа республикын национальна фронтын бусад партинуудтай Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин байгуулһан харилсаа холбоон хүдэлмэришэн ангиин хүтэлбэри доро ГДР-эй арадай һанал сэдьхэлэй-политическэ нэгэдэлые бэхижүүлээ гээд тэрэ заагаа. Энэ хадаа шэнэ общество байгуулха асуудалнуудые, бүхы обществын аша туһатай элдэб ажалай арад зоной аша туһын холбоо бэелүүлгые, социалис байгуулалтада олон миллион эрхэтэдые хабаадуулгые шадамараар шиидхэлгэдэ горитойгоор туһалаа.

Хорин жэлэй турша соо Германиин Демократическа Республикада тогтоһон социалис харилсаануудай үндэһөөр шэнэ общество байгуулагдаа гээд В. Ульбрихт зааһан байна. Республикын эрхэтэдэй харилсаан хамтынгаа аша туһын түлөө ушар ёһо мэдэн хэгдэдэг ажалаар, социалис үзэл бодолоор, социалис ёһоной тэгшэ эрхын, сүлөөгэй түлөө аха дүүгэй холбооной ёһо заншалаар, социалис гүрэнэйнгөө хүгжэлтын түлөө хамтын харюусалгаар тодорхойлогдодог юм.

Совет арадай дүүргэһэн сүлөөрүүлгын үүргэгүйгөөр, манай байгуулалтые Совет Армиин хамгаалалгагүйгөөр, Советскэ Союзай зүгһөө саг үргэлжын аха дүүгэй туһаламжагүйгөөр, бүхы һалбаринуудта КПСС ба СЕПГ-гэй хоорондо, манай хоёр гүрэнэй хоорондо улам бүри нягтаржа байдаг холбоо барисаагүйгөөр иимэ ехэ амжалтануудые туйлаха аргагүй байгаа гээд В. Ульбрихт мэдүүлээ. «Хэн хэниие илахаб?» гэһэн асуудалай шиидхэгдэжэ байһан бүхы дэлхэй дээрэхи политическэ тэмсэлэй эрхэ байдалда, арадай ажахые түсэблэлгын, эгээн дээдэ научно-техническэ дэбжэлтэ туйлаха зорилгоор хамжажа үйлэдбэрилгын, гүрэнүүдэй социалис хани нэгэдэл бэхижүүлхэ талаар юрэнхы ажал ябуулгын, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэл бэхижүүлхэ зорилготой ажал ябуулгын, хамагай түрүүндэ, марксистско-ленинскэ һургаалые саашадань хүгжөөлгын, тэрэниие шадамараар хэрэглэлгын эрхэ байдалда германо-совет хани барисаан улам бүри ехээр бэхижэһэн байна.

Эб найрамдалай, аюулгүй байдалай түлөө саг үргэлжын тэмсэл манай гүрэнэй политикын гол хубинь болоно. Советскэ Союзтай Варшавска договорой бусад гүрэнүүдтэй холбооной бэхижэжэ байха үедэ Европодохи эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай найдамтай түшэг тулгуури байһанаа Германиин Демократическа Республика хорин жэлэй турша соо харуулаа.

В. Ульбрихт иигэжэ тэмдэглээ: Европын тэг дундахи эб найрамдалай бата хэрэм болоһон манай социалис гүрэн бүхы немец нациин һэшхэлынь болоно. Юуб гэхэдэ, немец газар дээрэ хэзээдэ-нэгэтэ дахяад дайн байлдаанай һужэрөөгдэхэгүйн тулада бидэнэр бүхы юумэ хэнэбди, Баруун Германиин империализмын, милитаризмын ба шэнэ түхэлэй нацизмын һанаашалгануд болон түсэбүүдэй бэелүүлэгдэхэ замые бидэнэр хаанабди.

Германиин Демократическа Республика хадаа социализмын зорилгонуудые мүн арадуудай хоорондын үгэеэ ойлголсолгые бэелүүлхэ зорилгонуудта, аюулгүй байдал хангаха, энэ гүрэнэй конституци дотор бэшэгдэһэн гол ёһонуудые бэелүүлгэдэ тааруу гадаадын политика арадайнь бэелүүлдэг немец нациин түүхэдэхи түрүүшын гүрэн болоно. Урдын хархис үзэл бодолые шууд сэхээр усадхаһан милитаризм ба шэнэ түхэлэй нацизмые зайсуулха, томо монополинуудай ээрхэлгые хизаарлаха талаар бүхы немецүүдтэ Потсдамска хэлсээгээр тодорхойлогдоһон уялгануудые дүүргэһэн баримта—Германиин Демократическа Республика ерээдүй ехэтэй, эб найрамдалай, демократиин ба социализмын немец гүрэн болоно гэжэ харуулаа.

ГДР-эй бэелүүлдэг эб найрамдалай ба социализмын политикада, социалис хани нэгэдэлтэ арадуудай болон гүрэнүүдэй нэгэдэл болон нягта жагсаалые хангаха шууд сэхэ политикадань, пролетарска интернационализмын политикань тааралдана гээд В. Ульбрихт мүн лэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

Уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ зорилгоор Советскэ Союзай гаргаһан шэнэ үүсхэлые бидэнэр һайшаанабди гээд В. Ульбрихт мэдүүлээ. ООН-ой Генеральна Ассамблейн үзэмжэдэ Советскэ Союзай дурадхаһан, «Дэлхэйн бүхы гүрэнүүдтэ хандалга» бүхы арадуудай шухала аша туһада тааралдадаг, бүхы дэлхэйн арадуудай үгэеэ ойлголсолгодо туһатай документ болоно.

ООН-до ГДР абтаха ёһотой гэжэ хэлэхэ зуураа, энэ хадаа илангаяа ехэ удха шанартай байха һэн, юуб гэхэдэ Европодохи шахардуу шанга байдал һулаpуулгада, эб найрамдал хангалгада туһалха һэн гээд В. Ульбрихт тэмдэглээ.

Европодохи мүнөөнэй хилэнүүдые, тэрэ тоодо ГДР-эй ба ФРГ-гэй хоорондохи хилэнүүдые мэдэржэ, хүсэ хэрэглэлгэһээ арсаха тухай договор баталжа, шахардуу шанга байдал һулаpуулгада үрэ ехэтэй туһа нэмэри оруулхыень уряалан, Европын бүхы гүрэнүүд болон арадуудта, илангаяа Германиин Федеративна Республикада В. Ульбрихт хандаа. Бүхы немец арадые гансаараа түлөөлхэ, үһөө нэхэлгын ба ямаршье аргаар һаань атомна зэбсэгтэй болохо эрилтэнүүдһээ ФРГ арсаха ёһотой. Тиигээд байгаа һаань, ГДР ФРГ хоёр энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһонуудые бэелүүлхэ аргатай болохо һэн. Энэ хадаа Европодохи аюулгүй байдал хангаха замдахи горитойхон алхам боложо үгэхэ һэн гэжэ В. Ульбрихт мэдүүлһэн байна.

Тэгшэ эрхэдэ, бэе бэеэ хүндэлэлсэлгэдэ үндэһэлэн, бүхы гүрэнүүдэй хоорондо холбоо барисаа ба харилсаа холбоо заһаруулан тогтоохо шухала гэжэ В. Ульбрихт хэлээ. Араб ба национальна эрхэ сүлөөтэй болоһон бусад гүрэнүүдтэй хани харисаа хүгжөөхэ шухала байһан тухай тэрэ заагаа. Дипломатическа харилсаануудые тогтоожо эдэ оронуудай заримантай бэе бэедээ этигэлсэлгэдэ үндэһэлэн байгуулагдаһан харилсаа холбоон уласхоорондын ёһо гуримда батаар үндэһэлнэ, энэ хадаа харилсаа холбоо горитойгоор хүгжөөлгэдэ туһалаа гээд элидхэлшэ тэмдэглээ.

Американ империализмын зэрлиг муухай ээрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэн тэмсэжэ, хуулита эрхэеэ хамгаалжа байһан баатарлиг вьетнам арадые ГДР бүхы хүсөөрөө саашадаашье дэмжэхэ гээд В. Ульбрихт мэдүүлээ. США-гай ээрхэг түримхэй сэрэгүүдые Вьетнамһаа гаргаха тухай бидэнэр эрилтэ хэнэбди гээд В. Ульбрихт хэлэһэн байна.

Империалис эшэгүүритэ муухай добтолгодо дайрагдажа байһан араб арадууд болон гүрэнүүдэй ГДР-эй зүгһөө дэмжэгдэдэг тухай тэрэ мэдүүлээ, араб гүрэнүүдэй газар дээрэһээ Израилиин эзэмдэлгын сэрэгүүдые гаргаха шухала гэжэ хэлээ. «Хальштейнэй доктрина» гэдэгэй ба бусад шэнэ түхэлэй нацис ээрхэг эрмэлзэлгэнүүдтэ үндэһэлэн, бусад гүрэнүүдэй хэрэгүүдтэ Баруун Германиин правительствын хамааралсалгые бидэнэр буруушаанабди гээд В. Ульбрихт мэдүүлээ.

Германиин хоёр гүрэнтэй капиталис гүрэнүүдэй тэгшэ эрхэтэй харилсаа байгуулхань шухала гээд элидхэлшэ хэлэһэн байна.

Хүдэлмэришэнэй ба түрүү үзэл бодолто хүдэлөөнтэй уласхоорондын харилсаа байгуулха тушаа хэлэхэ болооһаа, коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөнэй документнүүдэй үндэһөөр хододоо ябуулга хэхэбди, дэлхэйн бүхы коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудтай, бүхы демократическа, түрүү үзэл бодолто ба эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдтэй тон нягта холбоотой байһанаа бидэнэр мэдэрнэбди гээд В. Ульбрихт хэлээ.

ГДР-эй газар дээрэ Баруун Германиин милитаристнуудай ээрхэлгэ тогтоохо гэһэн боннско бүхы түсэбүүд дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүүрэһэнһээ хойшо 25 жэлэй турша соо бүрин буруу һүрөө гээд В. Ульбрихт саашань хэлээ. Европодо түүхэтэ ёһоор тогтоһон бодото байдалые Баруун Германиин мэдэрхэ, тэрэ тоодо социалис Германиин Демократическа Республикые мэдэрхэ шухала байһан тухай тэрэ мэдүүлээ. Энэ хадаа хамагай түрүүндэ Баруун Германиин өөрэйнь, тэрэнэй аюулгүй байдалай аша туһада, эб найрамдалай аша туһада туһалха һэн гээд В. Ульбрихт онсолон тэмдэглээ.

Баруун Германиин шэнэ правительство ядерна зэбсэг тараан дэлгэрүүлхэгүй тухай договорто удаарангүй, ямаршье эрилтэнүүдые хэнгүйгөөр гараа табиха, ядерна, бактериологическа ба химическэ зэбсэг бүтээхэ, хадагалха ба хэрэглэхэ ябадалһаа арсаха ёһотой гээд В. Ульбрихт мэдүүлээ. Буу зэбсэг хуряаха хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхын тула Баруун Германиин правительствын мэдүүлгэ хэхэнь шухала байгаал даа. Тэрэ хадаа гансаараа түлөөлхэ, үһөө нэхэһэн эрилтэнүүдһээ, хуушарһан «Хальштейнэй доктринаһаа» арсахань, эсэстээ Европын бүхы хилэнүүдые, тэрэ тоодо Германиин Демократическа Республикын хилэнүүдые Европодохи эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай аша туһые харан мэдэрхэнь шухала байгаа. Тэрэ хадаа шэнэ түхэлэй нацис партиие тарааха, Баруун Германиин гүрэнэй аппарадта, бундесвертэ, юстициин органуудта шэнэ түхэлэй нацис үзэл усадхаха зэргэтэй байгаа.

Дайнай һүүлээр тогтоһон бодото байдал мэдэрхыень, хүсэнэй тэнсүүриие зүбөөр сэгнэхыень, үһөө нэхэхэ бүхы бүтэшэгүй эрмэлзэлгэнүүдһээ арсалгада туһалхыень уряалан ФРГ-гэй эрхэтэдтэ В. Ульбрихт хандаа.

Германиин Демократическа Республика хадаа эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай политикые саашадаа шууд сэхээр бэелүүлхэ, эб найрамдал хангаха гэһэн Европын арадууд болон гүрэнүүдэй ехэ эрмэлзэлгые бэелүүлгэдэ туһалхын тулада бүхы хүсэ шадалаа зорюулха. Европодохи аюулгүй байдалай асуудалаар ниитэ Европын зүблөөндэ бэлдэхэ ба тэрэниие үнгэргэхэ зорилгоор гаргагдажа байһан хүсэлэл оролдолгые бидэнэр саашадаашье али болохоор дэмжэхэбди. Энэ зүблөөндэ Германиин Демократическа Республика, Европын бусад бүхы гүрэнүүдтэй тэгшэ эрхэтэйгээр, адли гуримтайгаар хабаадалсаха һэн гээд В. Ульбрихт хэлэһэн байна.

ГДР-тэ социалис ечитын байгуулалта бии болголго СЕПГ-гэй VI съездын һүүлээр табигдажа байһан шухалын шухала зорилгонуудай нэгэн болоно гэжэ зааха зуураа, Советскэ Союзтай холбоон, тэрэшэлэн Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй шатаар байгуулагдаһан экономическа харилсаа холбоон ГДР-эй үмэнэ табигдажа байһан зорилгонуудые шиидхэхэ гол арга нүхэсэл болоно гээд В. Ульбрихт онсолон тэмдэглээ.

ГДР ба СССР-эй хоорондохи бата бэхи экономическа харилсаанай, хоёр орондо алиндашье ашатай туһатай экономическа ба научно-техническэ харилсаанай ашаар эдэнэй хоорондо таһаршагүй холбоон тогтоогдонхой гээд В. Ульбрихт хэлээ.

1966—1970 онуудта 60 миллиард валютна маркаар эд бараа андалдан абалсаха тухай удаан болзорой худалдаа наймаанай хэлсээнэй ёһоор эд бараа абалсалга нилээд ехээр үлүүлэн дүүргэгдээ гэжэ бидэнэр һаналаа тон ехээр ханан мэдүүлжэ шадаха байнабди. Энэ хадаа хоёр ороной хоорондохи харилсаануудай хүгжэлтын амжалтатай дүнгынь болоно.

Манай оронуудай хоорондо үйлэдбэриин ба научно-шэнжэлэлгын тус зорилгонуудые шиидхэхэһээ гадна, социализмын экономическа байгуулалтын юрэнхы хүгжэлтэдэ, илангаяа арадай ажахые түсэблэлгын гуримда манай оронуудай хоорондохи харилсаан хамаатай болонхой гээд В. Ульбрихт мэдүүлээ.

Хамтаараа хүдэлмэрилһэнэй, туһаламжа ба дэмжэлгэ үзүүлһэнэйнь түлөө манай совет ханинарта, Генеральна секретарь нүхэр Леонид Ильич Брежнев түрүүтэй КПСС-эй Центральна Комитедтэ, Советскэ правительствада, илангаяа Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Алексей Николаевич Косыгинда хани халуун баясхалан хүргэжэ байһанаа мүнөөдэрэй баярай заседаниин трибуна дээрэһээ элирхэйлэн мэдүүлхые бидэнэр хүсэнэбди гээд В. Ульбрихт хэлээ.

Германиин Демократическа Республикын хүгжэлтын саашанхи зорилгонууд тухай тогтоходоо, В. Ульбрихт түгэсхэлдөө иигэжэ мэдүүлээ: түүхэтэ хүгжэлтэдэ илажа гарагшадай зэргэдэ бидэнэрэй байлсаһые немец нациин социалис гүрэнэй түрүүшын хорин жэлэй хүгжэлтын дүнгүүд гэршэлжэ үгэнэ. Эдэ 20 жэлэй үрэ дүнгүүд Советскэ Союзтай, бусад социалис оронуудтай нягта хани барисаатай, харилсаа холбоотой байһанай ашаар туйлагдаа, тиихэтэй хамта ерээдүйн хэдэн арбаад жэлэй турша соо манай арадай ба гүрэнэй хүгжэхэ, манай социалис обществын ургаха ба дэлхэй дээрэ нэрэ хүндынь дээшэлхэ бата бэхи үндэһэ һуури боложо үгэлсэнэ.

(Нүхэр В. Ульбрихтын элидхэл ехэ анхаралтайгаар шагнагдаа, нэгэтэ бэшэ удаан альга ташалганууд болоо).

*) *В. Ульбрихтын хуряангыгаар ...лигдоно.*

Нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые хуряангыгаар 2-дохи хуудаһанда уншагты.

...ба ГДР-эй ...УУДАЙ АХА ДҮҮГЭЙ ... БАРИСААН ЭБДЭРШЭГҮЙ

...ниин Демократическа Республикын тог... 20 жэлэй ойтой дашарамдуулан, нүхэд ...ежнев, Н. В. Подгорный, А. Н. Косыгин, ... Ульбрихт, В Штоф, Г. Геттинг, Э. Кор...эдтэ амаршалгын бэшэг эльгээбэ. Герма...мократическа Республикын тогтоһоор 20 ...н баярай алдарта үдэрөөр Советскэ Со...ммунис партиин Центральна Комитедэй, ... Верховно Соведэй Президумэй, Прави..., Советскэ Союзай арадуудай үнэн зүр...аршалга тогтоон абыт, хүндэтэ нүхэд, гээд ...оо хэлэгдэнэ. Таанадые, Германиин Социа...мэл партиие, гүрэнэй органуудые, нии...нүүд болон хани барисаата Германиин ...тическа Республикын бүхы эрхэтэдые халуунаар амаршалнабди.

СОЮЗУУДАЙ БАЙШАНГАЙ КОЛОННО ЗАЛ СОО СУГЛААН БОЛОБО

Германиин Демократическа Республикын тогтоогдон байгуулагдаһанаар 20 жэлэй ойдо зорюулагдаһан. Москвагай ажалшадай түлөөлэгшэдэй суглаан Союзуудай байшангай Колонно зал соо октябрийн 6-да болоо. Суглаанда хабаадагшад ГДР-һээ Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Хорст Биттнерые, доктор Лотар Больцын толгойлдог Демократическа Германиин Национальна фронтын ба Герман-совет хани барисаанай бүлгэмэй делегациие, посольствын дипломатическа хүдэлмэрилэгшэдые халуунаар амаршалба.

Айлшадтай хамта суглаанай президиумдэ нүхэд А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Д. С. Полянский, В. В. Гришин, И. В. Капитонов, министерствэнүүд болон албан зургаануудай, хани барисаанай совет бүлгэмүүдэй холбооной, ГДР-тэй хани барисаанай совет бүлгэмэй, ниитын бусад эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд байлсаба.

КПСС-эй МГК-гай секретарь В. Я. Павлов суглаа нээгээ. СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. И. Палецкис элидхэл хэбэ.

(ТАСС).

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Фашизмда эсэргүү тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ Советскэ Союзда туһалһан, тиихэдээ баатаршалга, эдэбхи үүсхэл бэ тэсэбэри гаргаһан бүлэг немец эрхэтэд СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1969 оной октябрийн 6-най Указаар СССР-эй орденуудаар шагнагдаба. Фашизмда эсэргүүсэн тэмсэһэнэйнгээ түлөө шагналда хүртэһэн немец эрхэтэдэй олонхинь тэмсэл соогуур ами наһаяа алдаһан байжа, нүгшэһэн хойноо шагналда хүртөө.

Адам Кукхоф, Курт Фишер, Ильзэ Штебе, Харро Шульце-Бойзен, Арвид Харнак, Ганс-Генрих Куммеров гэгшэд Улаан Тугай орденоор шагнагдаба. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай 1-дэхи шатын орденоор шагнагдашадай дунда Карл Беренс, Гюнтер Вайзенборн, Альберт Хесслер болон бусад бии. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай 2-дохи шатын орденоор 8 хүн, Улаан Одоной орденоор 5 хүн шагнагдаа.

СОВЕТ КАДРНУУДАЙ ҺУРАЛСАЛ

КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна дээдэ һургуулида хүтэлбэрилхы партийна болон совет хүдэлмэрилэгшэдые һэльбэн һургаха курсын хэшээл эхилбэ. Эндэ союзна болон автономито республиканuудай Верховно Соведүүдэй Президиумүүдэй, хизаарнуудай, областьнуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай секретарьнар, союзна республикануудай Верховно Соведүүдэй Президиумүүдэй юридическэ таһагуудые даагшад сугларанхай.

Курсда һурагшад һарын турша соо КПСС-эй түүхэ ба политикын, марксистско-ленинскэ философиин ба научна коммунизмын, политическэ экономиин, совет байгуулалтын гол шухала асуудалнуудаар лекци, элидхэлнүүдые шагнажа, хүдэлмэринингөө дүй дүршэл хубаалдан абалсаха байна.

Партийна, совет кадрнуудые һургаха область, республика хоорондын курсууд хүдэлмэрээ эхилбэ.

ТЭМСЭЛ, ИЛАЛТЫН ХОРИН ЖЭЛ

Нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ үгэһөө

Хүндэтэ нүхэр Ульбрихт!
Хүндэтэ немец ханинар!
Хүндэтэ нүхэдүүд!

Совет коммунистнуудай, манай ороной арадуудай үмэнэһөө Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, Совет Социалис Республикануудай Союзай Верховно Соведэй Президиум ба Правительство Германиин Демократическа Республикын аха дүү арадые ехэ һайндэрөөр—немец социалис гүрэнэй хорин жэлэй ойтой дашарамдуулан үнэн зүрхэнһөө амаршална!

Үе саг — эрхим судья мүн. тэрэ хадаа ямар нэгэн үйлэ хэрэг түүхэдэ ямар һуури эзэлхэ ёһотойб гэжэ тодорхойлдог шуу. Сагай ошохо тума зарим үйлэ хэрэгүүдэй мартагдадаг, мүр сараагүйгөөр үнгэрдэг байхада, бусад үйлэ хэрэгүүдэй ехэ удха шанартай, һүрөөтэй байһаниинь бүри үлэмжэ эли тодоор үзэгдэдэг байха юм. Германиин Демократическа Республикын бии бололгые ямар түйлай ехэ удха шанартай байһаниинь мүнөө, хорин жэлэй үнгэрөөд байхада, тобойсо харагдана.

Хэрбээ хуушанай Германида монополистнууд ба юнкернүүдэй, немец сэрэгэй һасагаархидай нацис гэмтэ ябадал хэгшэдэй заха хизааргүйгөөр зонхилдог байгаа һаань, мүнөө немец гүрэн мүндэлэн бии болонхой, тэрэнии хүдэлмэришэд ба таряашад, ажалша ба эб найрамдал хүсэдэг хүнүүд хүтэлбэрилдэг юм. Хэрбээ Германиин империализм хоёр дахин дэлхэйн дайнуудые үүдхэһэн байгаа һаань, харин мүнөө немец гүрэн батажан бэхижээ, тэрэ хадаа бүхы хүсэ шадалаа эб найрамдал аршалан хамгаалха, эгээл үнэн зүб нииты байгуулалта зохёон байгуулха хэрэгтэ зорюулдаг юм.

Энэ хадаа немец арадай хуби заяанда эрид хубилалта болохоһоо гадна, мүн Европын түүхэдэ тон шухала событи болоһон байгаа. Гитлеровскэ фашизмые, мунхаг харанхы сагай, эшэгүүритэ дээрмэдэлгын ба ээрхэг түримхэйшүүлэй хүсэнүүдые диилэһэн арадуудай түүхэтэ илалтаар, хүн түрэлтэнэй түүхэдэхи тон ехэ тулалдаанай үедэ түйлагдаһан илалтаар энэ эрид хубилалта тээшэ дабшаха зам нээгдээһэн. Өөрынгөө бии болоһон сагһаа хойшо тэрэ үеэр бүрилдэһэн социалис гүрэнүүдэй аха дүүгэй эбтэй бүлын гэшүүн болоһон ушар. тэдэ гүрэнүүдэй бэелүүлдэг элдэб янзын харилсаа холбоондо эдэбхитэйгээр хабаададаг болоһон ушар Германиин Демократическа Республикын амжалтатайгаар хүгжэхэ ябадалда һайнаар нүлөөлһэн байгаа.

Германиин Демократическа Республика өөрынгөө хүсэнүүдэй һалбаран мандажа байһан үедэ ойн баярайнгаа найрта хүрэжэ ерэбэ. һая болотор ГДР-эй хуулита гүрэнэй нэрые хэлэхэеэ дурагүйтэдэг байһан тэрэнэй дайсадшье мүнөө немец социалис гүрэнэй амжалтануудые мэдэрхэ баатай болонхой.

Өөрынгөө дайшалхы манлай — Германиин Нэгэдэмэл Социалис партиин хүтэлбэри доро, Социализмын туг доро ГДР-эй арад зоной бүхы эрхим. түрүү хүсэнүүд нягтаран жагсанхай, хүдэлмэришэн ангиин засаг түрэ бэхижэнхэй, ажалша таряашад болон түрүү үзэлтэй интеллигенцитэй тэрэнэй байгууһан холбоо барисаан батажанхай, социалис обществын үндэһэ һуури амжалтатайгаар байгуулагданхай. ГДР хадаа дэлхэйн эгээл хүгжэнги аршан промышленна оронуудай тоодо мүнөө оролсодог юм.

Мүнөө һайндэрлэлгын үдэр ингэжэ хэлэнэбди: танай орон дотор шэнэ общество байгуулагшадта — дайшалхы хүдэлмэришэн ангида, алдарта кооперативна таряашадта, оюун бэлигтэй ажалша интеллигенцидэ нэрэ хүндэ, алдар соло! Тэдэнэр социалис байгуулалтын үедэ революциолно үндэр мэдэрэл, нугаршагүй зориг, хэлбэришэгүй дура эрмэлзэл, эмхидхэл ба жаяг заршам, ёһотойл социалис патриотизм харуулһан байгаа. мүнөөшье харуулһаар!

Танай газар дээрэ социализм хүсэдөөр илан мандаа, ГДР-эй арад зоной дура зориг иимэ ха юм. Тэрэ хадаа бүгэдэ арадай референдумээр һайшаагдаһан социалис конституци дотор батадхан бэшэгдэнхэй. Ажалшадай социалис түйлалтанууд ямаршье юумээр — сэрэгэйшье, политическэшье, зүришэлдөөнэйшье ба һүйдхэлтэ аашануудайшье замаар буляан абтахагүй юм.

ГДР-эй хорин жэлэй хүгжэлгын шухалын шухала дүнгүүдэй нэгэниинь статистическэ дэбтэрнүүд соо харуулагдаагүй, зүгөөр тэрэнии республика дотор хаа хаанаһгүй ойлгон хаража болохо юм. Энэ дүнгынь — шэнэ хүнии хүмүүжүүлгэ болоно.

Капиталис Германи доройтоһон буржуазна үзэл сурталай ба гурим заншалай — хобдог шунахай ябадалай, хэнтэг хомхой бодолой, нюур сахиһан халхабшатай хуурмаг церковно, мещанска «урин сэдьхэлтэнэй» гол гуламтануудай нэгэниинь байһан юм. «Булюу раса» гэһэн дээрэлхүү хуурмаг үзэл, бусад арадуудые шобто хараха, тэдээндэ дайсан ёһоор хандаха гэһэн үзэл дарлагша ангинууд немецүүдэй дунда хэдэн зуун жэлдэ нэбтэрүүлхые эрмэлзэдэг байһан. Энээнии тэдэнэр өөһэдынгөө булимтаралгын дээрмэдэхы политикын аша туһада эрхилдэг байгаа.

Харин мүнөө, нүхэдүүд, Германиин Демократическа Республика дотор тон шэнэ абари шэнжэтэй хүн — социалис общество байгуулагша бүридүүлэн хүмүүжүүлэгдэнэ гэжэ бүгэдэ зон элеэр харана бшуу. Ажалшадай засаг бэхижүүлхын түлөө, арад зоной аша туһын түлөө, социалис Эхэ оронойнгоо хүгжэхын ба һалбаран мандахын түлөө, социализмын аха дүү оронуудтай байгууһан хани барисаа ба харилсаа холбооe улам бэхижүүлхын түлөө, арадуудай хоорондо бата бэхи эб найрамдал байгуулхын түлөө тэмсэлдэ ниитынгэ уялга гүнзэгыгөөр мэдэрдэгээрнь тэрэнэй морально-политическэ түхэл шэнжэнь тодорхойлогдодог байна.

Социалис Германида расизм ба шовинизм үгы. ГДР-эй арад зон Марксын, Энгельсын, Ленинэй агуу ехэ үзэл сурталаар, немец соёл культурын элитэ ехэ ажал ябуулагшадай демократическа, оюун сэдьхэлтэ эрхим ёһо заншалаар хүмүүжүүлэгдэнэ. ГДР-эй арад зон бусад арадуудтай хани барисаатай байха, эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө тэмсэдэг бүхы дэлхэй дээрэхи революционно тэмсэлшэдтэй нэгэн һаналтай байха гэһэн үзэл сурталаар, социалис интернационализмын агуу ехэ гол ёһонуудаар хүмүүжүүлэгдэдэг юм. Коммунистнуудай хүмүүжүүлһэн ба социалис Эхэ орондоо хизаарлашагүй үнэн сэхэ, социализм байгуулагша залуу үетэн ГДР-тэ урган хүмүүжэдэг, зохёон байгуулхы эдэбхитэй хүсэн боложо байһаниинь илангаяа баясуулна.

Эдэ бүгэдэ, нүхэдүүд, социализмын түлөө танай хэһэн тэмсэлэй түйлай ехэ амжалта мүн болоно гээшэ. Энэ хадаа капиталис байгуулалтада орходоо социалис байгуулалтын булюу һайн байһые, манай коммунис үзэл сурталай буржуазнада орходоо булюу һайн байһые юунһээшье үлүүгээр харуулна. Энэ хадаа ГДР ба ФРГ-е хубаарилан таһалдаг гүрэнэй хилэһээ зүүн тээшээшье, баруун тээшээшье байдаг бүхы немецүүдтэ ГДР-эй хэжэ байһан хэрэгэй тон хүндэтэй байһыень харуулна бшуу.

20 жэлэй турша соо ГДР-эй гаталһан алдарта зам тээшэ эрьен хараха зуураа, бүхы немецүүдэй ерээдүйн түхэл шэнжэ, тэдэнэй ерээдүйн саг эгээл эндэ байгуулагдана гэжэ илангаяа эли тодоор харанабди.

ГДР-тэ хэгдэһэн, түйлагдаһан бүхы юумэнэй түлөө, нэн түрүүн Германиин Нэгэдэмэл социалис партиин, тэрэнэй Центральна Комитет түүхэтэ аша габьяатай юм. Тэрэнэй хүтэлбэри доро Карл Марксын ба Фридрих Энгельсын, Август Бебелиин ба Вильгельм Либкнехтын, Карл Либкнехтын, Роза Люксембургын ба Эрнст Тельманэй тэмсэһэн агуу ехэ үг зорилгонууд бодотоор бэелүүлэгдэжэ байна.

Германиин Демократическа Республикые байгуулга эгээл эхинһээ хойшо Германиин ба уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал ябуулагшадай Вильгельм Пик, Вальтер Ульбрихт, Отто Гротеволь гэгшэдэй хүтэлбэри доро бэелүүлэгдэһэн байгаа. Германиин Нэгэдэмэл социалис парти орон доторхи бүхы түрүү, эрхим юумэнүүдые бэе тээшээ татан абаад, демократическа партинууд ба ниитын организацинуудые, бүхы улад зонии Национальна фронтдо нягтаар жагсаажа, тэдэнии эб найрамдалай ба социализмын замаар хүтэлжэ шадаһан байха юм. Манай хүндэтэ хани, дайшалхы нүхэр Вальтер Ульбрихтын толгойлдог Центральна Комитедэй хүтэлбэри доро тэрэ хадаа хүгжэнги социалис общество байгуулха гэһэн марксистско-ленинскэ хэлбэришэгүй хараа шугам бэелүүлдэг, социалис экономико хүгжөөхэ, арадай һуудал байдал һайжаруулха, эрдэм наука ба соёл культура дэбжээхэ шэнэ онол арганудые, арга методүүдые шадамараар оложо бэелүүлдэг байна.

Совет хүнүүд Германиин Демократическа Республикын уласхоорондын нүлөөнэй ургалтын хойноһоо үнэн зүрхэнэй талархалтайгаар адагладаг юм. Немецүүдэй газар дээрэһээ шэнэ дайнай аюул энээнһээ хойшо хэзээдэшье гарахагүйн тула бүхы юумэ хэхэ гэһэн зорилгые ГДР тангариглан соносхонхой. Энэ хадаа арюун һайхан үг зорилго, түйлай ехэ удха шанартай хэрэг гээшэ, нүхэдүүд. Энээнэйнь түлөө Германиин Демократическа Республикада Европын бүхы арадууд баяр баясхалан хүргэхэ ёһотой.

Германиин Демократическа Республика — мүнөө үеын дэлхэйн таһаршагүй шухала хубинь мүн. Германиин Демократическа Республикые мэдэрхэ гү, али үгы гү гэжэ зарим нэгэшүүл үшөө маргадаг байха юм. Ушар байдалһаа гээгдэшэһэн, манай үдэрнүүдтэ зохидгүй, багa зэргэ энеэдэтэйшье хараа шугам лэ! Эльбэ мүрэн Хойто далайда шудхадаггүй гэжэ тэрээн шэнгеэр баһал «мэдэрэнгүй» байжа болохо юм. ГДР-ые «мэдэрхэгүй» тухай, бүхы немецүүдые ФРГ-гэй түлөөлхэ «эрхэ» тухай хооһон шашалдаан мүнөө хэндэшье саг зуурыншье һаань политическэ аша туһа үгэхэеэ болинхой.

Уршагта «Хальштейнэй доктрина» юрэл хосороо бэшэ, тэрэ хадаа түмэр муиса шэнгеэр мүнөө өөрыень бии болгоһон этэгээдые сохижо эхилээ. Баруун Германида һүүлэй үедэ болоһон политическэ үйлэ хэрэгүүд энээн тухай гэршэлнэ бэшэ гү? Камбоджо, Ирак, Сири, Арабуудай Нэгэдэмэл Республика, Судан, Урда Йемен гэхэ мэтэ гүрэнүүдэй ГДР-ые мэдэрхэдэнь Бонной ямаршье мэхэ гохонууд һаад хэжэ шадаагүй. Һаяын сагта ГДР-ые бусад олон оронуудай уласхоорондын эрхын талаар мэдэрхэ байһандань һэжэглэлтэ байхагүй.

ГДР-эй 20 жэлэй ажабайдал ба тэмсэл хадаа манай социалис хоёр гүрэнүүдэй хоорондо байгуулагдаһан үнэн зүрхэнэй хани барисаанай, ашатай туһатай харилсаа холбооной жэлнүүд байгаа гэжэ бидэ, совет хүнүүд, үнэн сэдьхэлһээ баясанабди. Манай хани барисаан һайн һайхан ёһо заншалтай, гүнзэгы энэ үндэһэтэй. Агуу ехэ Октябриин социалис революцине немец пролетаринарай вождьнорой ямар омог баяртайгаар амаршалһые, социалис Германи байгуулха, тэрэнии социалис Росситай холбоо барисаатай болгохо гэжэ немец хүдэлмэришэдые тэдэнэй уряалһыень бидэнэр баяр баясхалантайгаар һанан дурданабди. Росси дээгүүр туяаран гэрэлтэһэн эрхэ сүлөө хадаа мүн лэ Германиин эрхэ сүлөө мүн гэжэ Карл Либкнехт хэлээ һэн.

Совет хүнүүд немец хүдэлмэришэд ба таряашадай харуулһан баатаршалгые хэзээдэшье мартахагүй. Октябриин һүүлээр. тэдэнэр немец газар дээрэ Соведүүдэй Улаан туг намилзуулһан, гражданай дайнай жэлнүүдтэ Соведүүдэй республикын талада жагсан, интернациональна отрядуудта ябажа дайлалдаһан юм.

Бусад оронуудһаа ерэһэн интернационалистнуудтай хамта ээм ээмээ түшэлсэн, немец һайн дуратайшуул фашизмда эсэргүүсэн Испаниин газар дайда дээгүүр дайн байлдаанда эрэлхэг зоригтойгоор ородог байгаа гэжэ бидэ хододоо һанажа ябахабди. Немец арадай эрхим хүнүүд — коммунистнууд, фашизмда эсэргүүсэн тэмсэгшэд дэлхэйн хоёрдохи бүхы дайн соогуур, террор ба гүрдэлгэ мүрдэлгэ соогуур, фашис түрмэ ба концлагерьнуудай гасалан, зоболон соогуур пролетарска интернационализмда үнэн сэхэ байһан мэдэрэлээ, социализмын Эхэ орон — Советскэ Союзда инаг дуратай байлгын мэдэрэлээ абажа гараа бшуу. Иигэжэ тэмсэхэдээ тэдэнэр өөһэдынгөө эгээн дээдэ патриотическа уялга дүүргэдэг, өөһэдынгөө арад зондо инаг дуратай байһанай эгээн дээдэ гэршэлгээ харуулдаг байгаа.

Совет Арми немец арадта амгалан байдал, гитлеровскэ дарлалта мүлжэлгэһөө сүлөөрэлгэ олгоо гэжэ бидэ омогорходогбди. Совет хүнүүд Гитлерэй бүлэглэлые, Германиин империализмые немец арадтай адли болгон хэзээдэшье харагдадаггүй байгаа гэжэ таанад, нүхэдүүд, һайн мэдэнэт.

Немец орон дотор гансашье гитлернүүд ба гитлеровецүүд шэбээлэн аһалдаа бэшэ гэжэ Советскэ Союзай арадууд дайнай эгээл хүндэ хүшэр жэлнүүдтэшье мартадаггүй байгаа; немец арад научна социализмын теориин үндэһэ һуури табигшадые, эрэлхэг зоригтой пролетарска революционернүүдые дэлхэйдэ үгөө гэжэ бидэ хэзээдэшье мартадаггүй байгаабди. Германиин арад зоной ба дэлхэйн бусад арадуудай — гитлеровскэ ээрхэг түримхэйшүүлһээ хохидоһон арадуудай хоорондо немецкэ фашизм ба милитаризмын малтаһан тэрэ ехэ аюулые дабан гараха хэрэгтэ ГДР-эй туһалһан ушар тэрэнэй түйлаһан эгээн томо түүхэтэ аша габьяануудай нэгэниинь мүн болоно.

Социалис интернационализмын ба революционно һаналаа нэгэдэлгын агууехэ гол ёһонуудта КПСС ба СЕПГ-гэй гүнзэгы ёһоор үнэн сэхэ бйлга, социализм ба коммунизм байгуулха агууехэ хэрэгтэ манай ниитэ уг зорилготой байлга, нэгэн адли үзэл бодол ба ажал ябуулга — манай аха дүү ёһоной эбдэршэгүй хани барисаанай эшэ үндэһэн мүн.

Германиин Демократическа Республикын соносхогдоһонһоо хойшо манай арадуудай хоорондохи хани барисаан гүрэнэй бата бэхи үндэһэ һуури дээрэ хүгжөөгдэдэг болоо һэн. Мүнөө манай харилсаанууд хадаа хани барисаан, бэе бэедээ туһалалсалга ба харилсаа холбоон тухай договорто, мүн политикын, экономикын, соёл культурын, обороной талаар баталагдаһан бусад хэдэ хэдэн шухала хэлсээнүүдтэ түшэглэдэг юм. Манай оронуудай хоорондохи аха дүүгэй харилсаануудые хүгжөөхэ, улам гүнзэгырүүлхэ хэрэгтэ мүн лэ партийна, гүрэнэй болон ниитын ажал хэрэгэй талаар, тэрэ тоодо дээдэ зэргын тушаалтанай харилсаануудые оруулалсан, делегацинуудые эдэбхитэйгээр халан абалсалга мүн лэ һайнаар нүлөөлдэг байна. Манай хоорондохи хани барисаанай хэрэгтэ эдэнэй удха шанарые бидэ ехэ үндэрөөр сэгнэдэгбди.

Манай ороной Коммунис партида, СССР-эй правительствада, совет арадта зорюулагдажа, мүнөөдэр энэ трибуна дээрэ зэдэлһэн хани барисаанай ба аха дүү ёһоной үгэнүүдые бидэнэр үнэн сэдьхэлһээ һананабди. Германиин Демократическа Республикатай байгуулагдаһан хани барисаан совет арадта — ёһотойл эгээл дүтын, амин шухала хэрэг мүн гэжэ таанадые, таанадаар дамжуулан ГДР-эй бүхы ажалшадые найдуулхыемни зүбшөөгыт, хүндэтэ нүхэдүүд. Бидэнэр таанартай хоёр дахин союзнигуудби — манай оронуудай хоорондохи договороор, мүн Варшавска договороор союзнигуудбди. Манай хани барисаанай бата бэхиие, манай гүрэнүүдэй хилэнүүдэй өөртөө хүртэшэгүй байлгые туршахые хүсэгшэдэй урид шалан иигэжэ мэдээ һаань дээрэ: тэрэ хадаа бүхы түгэлдэр хүсэнэй, дабтан хэлэнэб — Советскэ Союзай, бүхы социалис хани нэгэдэлэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй бүхы түгэлдэр хүсэнэй хүл дээрэ бодошогүй харюугай сохилтодо хүртэхэ байха!

Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай найдамтай хуби болоһон Германиин Демократическа Республика уласхоорондын империалис эгээн үһэрюу отрядуудай нэгэнтэй урда урдаһаа харан зогсоод байна гэжэ һайн мэдэнэбди. ФРГ-гэй зонхилхы бүлэгүүдэй һанаанда мүнөөнэй Европын таарахагүй байһые, мүн Европын хилэнүүдые дахин хубилгаха хүсэлтэй байһанаа тэдэнэр дайнһаа хойшонхи бүхы үе соо нюунагүй. Ушар тиимэһээ Баруун Германиин үһөө нэхэгшэдэй яажашье һаа ядерна зэбсэгтэй болохо гэһэн зүрюу һанаашалгань энээнһээ элирнэ бшуу.

Хүн түрэлтэнии үзэн ядадаг гитлеризмын үзэл бодолые халан абаһан, тэрэнэй ээрхэг түримхэй зорилгонуудые, мүн засагай түлөө тэмсэдэг, тэдээнһээ ондоо һанал бодолтой хүнүүдтэй тэмсэдэг онол аргануудые хэрэглэжэ үргэлжэлэгшэ шэнэ түхэлэй нацизм ФРГ-гэй политическэ оршом соо харата ябуулгаяа хэһээр байна.

Тусхайлан хэлэбэл, Баруун Германиин хүн зоной диилэнхы олониинь ороной мүнөөнэй ба ерээдүйн хуби заяанда Европодо эб найрамдал хангаха хэрэгтэ шэнэ түхэлэй нацизмын аюултай байһые ойлгоно. Бундестагта шурган орохо гэһэн шэнэ түхэлэй нацистнуудай һэдэлгэдэнь ФРГ-дэхи һүүлэй һунгалта харюу үгэһөн байна.

Һунгалтын эдэ дүнгүүд—ФРГ-дэхи демократическа хүсэнүүдэй ехэ амжалта мүн. Зүгөөр энэ амжалтаяа үлүү ехээр сэгнэбэл. бүхы юумэн гуримшуулагдаа, шэнэ түхэлэй нацизм Баруун Германиин политическэ оршомһоо үгы болохо гэжэ тоолобол. аюултай байха һэн. Шэнэ түхэлэй нацистнууд һаяхан болоһон һунгалтын үедэ 1 миллион 400 мянган гү. али тодорхойлбол, 1965 онойхиһоо хоёр дахин олон хүнүүдэй дүүе абаа гээд, мартаха ёһогүйбди, нүхэдүүд, Баруун Германиин олониитэ энээн тушаа һайтар бодожо үзэхэ зэргэтэй.

Баруун Германиин империализмын, тэрэнэй сэрэгэй ба политическэ бүлэгүүдэй зам дээрэнь социалис аха дүү оронуудай (энээндэ Германиин Демократическа Республика хабаадана) эбдэршэгүй бата холбооной найдамтайгаар жагсанхай байһан ушар Европын эб найрамдалда дуратай бүхы арадуудай ехэ зол болоно. Үһөө нэхэхэ, Европодо ээрхэг түримхэй ябуулга хэхэ түсэбүүдтэ эсэргүү шанга, сэхэ шууд харюу үгэхэ гээшэ бидэнэй хамтын хэрэг болоно, нүхэдүүд! Немец ажалшадай эб найрамдалта социалис гүрэнии али болохоор дэмжэлгэ—бүхы социалис оронуудай хамтын хэрэг. Европодо бата бэхи эб найрамдал хангахые үнэн зүрхэнһөө хүсэгшэдэй хамтын хэрэг мүн гэжэ тоолонобди.

Советскэ Союзай, ГДР-эй, Варшавска договорто хабаатай бүхы оронуудай Европодо бэелүүлдэг хараа бодол эли тодо ба шууд сэхэ юм. Ниитынгээ байгуулалтын илгааһаа дулдыдангүй, гүрэнүүдэй эб эетэй зэргэ оршон байхыень хүсэнэбди. Европые хоорондоо зүришэлдөөтэй сэрэгэй бүлэглэлнүүд болгон таһалха ябадал буруушаанабди, аюулгүй байдал хамтааран сахихые шухалада тоолонобди. Шахардуу шанга байдал һуларуулхын түлөө бүхы гүрэнүүдтэй, тэрэ тоодо ФРГ-тэй үнэхөөрөө хани хүршэ ёһоной харилсаа холбоо хүгжөөхые хүсэнэбди. Бодото ушар байдалые ФРГ-гэй политикадаа хараада абадаг болоо һаань һайшааха, тэрээн тушаа һанал бодолоо хэлэхээр бэлэн байһамнай элитэ.

Зүгөөр, милитаризм ба реваншизмда эсэргүү манай тэмсэл—хэлбэришэгүй сэхэ хараа бодол болоно, энэ ушарта эбсэлгэ гэжэ байхагүй.

Варшавска договорто хабаатай социалис гүрэнүүд Европо түбидэхи шухалын шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын тула хамтадаа сугларая гэжэ Европын оронуудта дурадхаһан байна. Энэ үүсхэлэй үргэнөөр дэмжэгдэн угтагдажа байһандань сэдьхэлээ хананги байнабди. Тухайлхада, бүхы Европын оронуудай зүблөө зарлалгада бэлдэхын тула зарим тэды тодорхой ябуулганууды хэмээр болоо ха.

НАТО-дохи зарим бүлэгүүд шахардуу байдал һуларуулха ябадалда эсэргүү, Европо түбидэхи оршон байдалые бэрхэтэй болгохо зорилготой ябуулга хэжэ байһыень һайн мэдэнэбди. Гэбэшье Европын ерээдүйн хуби заяан эб найрамдалай, арадуудай хани барисаанай хүсэнүүдэй аша туһада шиидхэгдэхэ гээд этигэнэбди. Иимэ шэглэлээр хүгжэлгэдэнь туһалха хэрэгые социалис гүрэнүүд өөһэдынгөө нангин уялгада тоолоно.

Дүтын Зүүн зүгтэ империалистнуудай, тэдэнтэй нүхэсэгшэдэй зарасань болоһон Израилиин бэелүүлжэ байгаа политикын аюулые мүн лэ харанабди.

Советскэ Союз, Германиин Демократическа Республика, аха дүү бусад социалис оронууд Израилиин харата добтолгын хойшолонгуудые усадхахын түлөө тэмсэгшэ араб гүрэнүүдэй үнэн зүб хэрэгые хододоо шууд сэхээр дэмжэдэг юм. Дүтын Зүүн зүгтэ эб найрамдал тогтоогдохо ёһотой. Бүмбэрсэг дэлхэйн олонхи хүн зон иимэ эрилтэ табина. Эзэмдэһэн газараа хэтынгээ мэдэлдэ үлөөхэ гэһэн, дэлхэйн олониитын һанал бодолые хараада абадаггүй, ООН-ой шиидхэбэринүүдые бүдүүлигээр эбдэдэг ээрхэг түримхэйшүүлэй һанаашалгые таһалдуулха эрилтэ хуулиин эрхэһээ, үнэн ёһонһоо үндэһэлүүлэн табигдана.

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Үнгэрэгшэ хорин жэлэй туршада дэлхэйн социалис байгуулалта ехэ амжалтануудые түйлаа. Гүрэнүүд ба арадуудай социально-түүхын талаараа адли байһан шэнэ ушар байдал социалис хани нэгэдэл мандан батажаа. Энэмнай хэн нэгэнэй дура хүсэлөөр, һанаашалгаар бэшэ, харин социалис байгуулалтын уг удхаар, үзэл сурталай ба политическэ гол ёһонуудай нэгэдэлээр, уласхоорондын ажалай социалис ёһоной хубаарилгаар социалис оронуудай ашагтуһын найрамдалаар, хуби заяагаарнь таһаршагүй холбоотой байһан ушаар үүсхэгдээ.

Социалис оронуудай хани нэгэдэл дэлхэйн үйлэ хэрэгүүдтэ ехээр нүлөөлнэ. 25 жэл шахуу соо Европын арадуудай амгалан тайбан байһаниинь түрүүшын ээлжээндэ социалис оронуудай аша габьяа, империалис түримхэйшүүлдэ милитаризмын хүсэнүүдтэ эсэргүүсэн нягтаар жагсан бодоһон, эб найрамдалай политика эдэбхитэйгээр бэелүүлдэг социалис оронуудай габьяа мүн. Зүүн-Урда Азида американ империализмын сэрэгэй харата ябуулгануудай урагшагүйдэжэ байһаниинь социалис гүрэнүүдэй аха дүүгэй талархалһаа, баатар габьяата вьетнам арадта үзүүлэгдэдэг хамтын туһаламжа ба тэмсэлһээ эхитэй гээд мүн лэ тодорно.

Дэлхэйн дэлбэжэлтын манлай, империализмда эсэргүүсэн жагсагшадай гол хүсэн болоһо социалис хани нэгэдэлые нюдэнэй сэсэгы мэтээр гамнаха, тэрэнии политическэ, экономическэ ба оборонно талаарнь бэхижүүлхэ, марксизм-ленинизмын гол ёһонуудһаа үндэһэлэн, тэрээндэ хабаадагшадые нягтаруулха гээшэ социалис оронуудай, бүхы коммунистнуудай мүнөө үеын интернациональна шухала уялга болоно. Энээнии уласхоорондын гол зорилго мүн гэжэ Советскэ Союз тоолоно, Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай үнгэрөөшэ зунай уласхоорондын зүблөөнэй дүнгүүдһээ КПСС иимэ тобшолол хэнэ, коммунистнуудые дэлхэй дээрэхи империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдые нягтаруулхын тула тон шухала шата болоно гээд тоолонобди.

Гэбэшье хуушан дэлхэй, дарлалта мүлжэлгын хүсэ хэрэглэдэг дэлхэй ээлһэн һуурияа һайн дурааараа үгэхэгүй. Тиимэһээ тэдэнэр бүхы аргануудые—зэбсэгтэ добтолгоһоо эхилээд, социалис хани нэгэдэлые доторһоонь һуларуулха зорилгоор али бүхы арга хэрэглэжэ эхилхэ байха. Энэнь хосорон һалаха болоһон байгуулалтын бүтэхэгүй һэдэлгэ гээшэ.

Түүхэтэ үүсхэл со... тай, социализм ... ерээдүй социализ...

Манай үе саг, ... гиин тэмсэлэй удх... техническэ револю... гэн хүгжэлтэнь соци... дэлтэ оронуудай үжи... шэглэл нээжэ угэ... ажалаа уласхоорон... баарилан эхилхэ х... гүнзэгырүүлхэ туха... теграциин хүгжэл... техническэ дэбжэл... баринуудта аха дү... нэгэдэлтэйгээр, ня... ябуулгануудые хэхэ... холбооной түхэл ш... гануудые нарижуул... лэгдэнэ. Экономи... һалалсалгын Совед... сиин шиидхэбэрин... ехэ арга боломжон... Эдэ шиидхэбэрин... рэнь удаа дараала... ветскэ Союз өөры... нэй тулада бүхы ... дүү социалис гүрэ... ска харилсаа холб... гаргаха, тэрэнии ... дэр, олон янзын, ү... байна.

Заримдаа ушар... дые дабажа гараха... нүүдые гаргахада ... тай нэгэ арга бии. ... лис интернационал... ленинецүүдэй рево... хал, социалис орону... интернациональна ... асуудалнуудые зүб... холбодог ябадал бол...

Нүхэдүүд!

Бидэнэр бүгэдэ... —Владимир Ильич ... һоор 100 жэлэй ой ... байна. Совет орон ... ажалай ехэ дэбжэл... да энэ ойе угтахаар ... миллион совет хүн... рэһэн ойн һайндэр... гуулалтадаа шэнэ ... түйлан угтахын түлө... социалис мүрысөө ...

Германиин Демо... публикын комму... ажалшад энэ ехэ һай... эдэбхитэйгээр бэлда... мэдэнэбди. Бүмбэрсэ... хаа хаанагүй дэлгэр... нэй 100 жэлэй ойдо ... низмын һургаалай ... на удха шанарые эл... шэлнэ.

Дэлхэйе револю... нэдхэн хубилгаха хэ... нэй нэрэтэй, тэрэнэй ... та холбоотой. Агуу... илалта, дэлхэйн соци... тын бүридэлгэ, колон... ринуудэй һандарын һа... рэнэй һуурида бэеэ ... дэй тогтоогдоһон ... оронуудтахи пролетар... тэмсэлэй үргэн дэл... хадаа Маркс, Энгель... гаалай ёһоор, эдэнэй ... бодолой илан манда... хүн түрэлтэнэй ажа... ха байһыень гэршэлн...

Немец орондо соци... даһан, алдарта ойн ... рамдуулан, Германиин ... ска Республикын ко... бүхы ажалшадые ... шалхыемни зүбшөөгы... хэдүүд. Социалис ... Европодо аюулгүйе ха... дай хоорондын эб най... хын түлөө тэмсэлд... түйлахыетнай таана... арадта, үнэн зүрхэн...

Германиин Демо... публика мандаха, хү... болтогой!

ГДР-эй ажалшад... лай—Германиин Соц... парти, тэрэнэй ... на Комитет мандаха ...

Советскэ Союз ... Демократическа Респу... дохи эбдэршэгүй хани ... даха болтогой!

Замби түби дээрэ... лай ба дэбжэлтын на... ри—социалис гүрэн... гэй хани нэгэдэл ... һалбараг лэ!

(Нүхэр Л. И. Бреж... үгэ ехэ анхаралтай... оло дахин альга таш...)

В. Ульбрихтын ... нефтехимическэ «Ло... комбинадта угаа ол... шуул хүдэлдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ... раторнууд (зүүн га... гелина Вих, Петер М... лон Маргарита Мюл...

Германиин Демо... республикын нисл... хото үдэр бүри ур...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ... плац талмайн шэмэг... «Штат Берлин» гэж... отель түргэн бодож...

Галле-Нойедштад... публикын ургажа ба... дуудай нэгэн. Энд... мянган хүн ажалл... магазинууд. һургуул... нотеатрнууд боло... саадууд, яслинууд ... баригдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ... яслиин багашуулые ... гаргаад ябана.

ТАСС-ай фото...

Һургуули — шабинар — түрэлхид

ХУУДАҺАН № 7

...гша Федора Алексеевна Цыбикова Бэшүүрэй аймагай ...а һургуулида олон жэлдэ хүдэлнэ.
...ЭРЭ: Ф. А. Цыбикова ээлжээтэ хэшээлдээ ошохоёо

АЙМАГАЙ гэгээрэлэй таһагта орожо, һуралсалай шэнэ жэлые хэр зэргэ бэлэдхэлтэйгээр угтахаяа байнабта гэжэ һонирхоходомнай, һургуулиин инспектор, РСФСР-эй габьяата багша Галина Ардановна Салдуева «Учительская газетые» манда һарбайжа:

— Уншаа гүт? Энэ газетын түрүү бэшэг? Манай аймаг дотор һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэлэй хүдэлмэриин ямараар ябуулагдажа байһан тухай эндэ хэлэгдэнхэй...

Газетын түрүү бэшэгые угаа һонирхон уншабабди. Тэрээн— соонь иигэжэ бэшээтэй байба: «Буряадай АССР-эй Хориин аймагай һургуулинууд ойн баярта, 1969—1970 оной һуралсалай жэлдэ эрхим һайнаар бэлдэнхэй, илангаяа 1-дэхи классай һурагшад бултадаа шэнэ байшан соо эрдэмэй эхи шудалжа захалха...».

Һүүлэй 3 жэлэй туршада бүхы эхин һургуулинуудые шэнэ байшантай болгохо талаар аймаг дотор горитойхон хүдэлмэри ябуулагдаа.

Жэшээнь, Үдын совхоз (директорынь К. Д. Дагбаев) һургуулиин һуралсал болон материальна үндэһэ һуури бэхижүүлхэ асуудалда анхаралаа саг үргэлжэ табидаг. Хоёрхон жэлэй туршада 320 хүнэй һууритай найман жэлэй һургуулиин байшан Баруун-Хасууртада, 160 хүнэй һууритай эхин һургуулиин байшан Доодо-Гол тосхондо баригдаа. Мүн Үдын дунда һургуули шадар 120 хүнэй байха интернат ашаглалгада үгтөөд, мүнөө тэрэ һургуулиин газаа томо гэгшын спортивна зал баригдаа.

Нёдондо Хоридо, Ашангада, Улаан-Одондо, Доодо-Анаада эхин һургуулиин шэнэ байшангууд баригдаа һэн. Һургуулинуудые бариха талаар баян дүй дүршэлтэй болоһон тус аймагта үнгэрһэн хабар гэгээрэлэй таһагые даагшад аймаг бүхэнһөө ерэжэ, шэнэ һургуулинуудые хараһан, ажал хүдэлмэритэйнь танилсаһан юм.

Мүнөө жэлдэ ямаршье туршалганүүдээ урданайхиһаа тад ондоогоор, үхибүүн бүхэнэй ухаан бодолые хүдэлгэмөөр үнгэргэхэ хэрэгтэй. Тиихэдэ хэшээл бүхэндөө элдэб янзын үзүүлэн харуулха зүйлнүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ тон шухала...

Нүхэр Куриганова һуралсалай шэнэ жэлые бэлэдхэл ехэтэйгээр угтажа, түрүүшын үдэрһөө хэшээлээ һайнаар, үндэр дээдэ хэмжээндэ үнгэргэнэ. Тэрэнэй хэшээлдэ ороод тиимэ үхибүүдтэ багша саг үргэлжэ анхаралаа хандуулха ёһотой.

Екатерина Сутаевна зундаа, амаралтынтаа үедэ, хэшээлдэ хэрэгтэй болохо элдэб янзын харуулан ойлгуулха юумэнүүдые, элдэб дидактическа материалнуудые өөрынгөө гараар бэлдэһэн байха юм. Е. С. Куриганова хори гаран жэлдэ нэгэшье шабиие хоёрдохи жэлдэнь нэгэ класстань үлөөнгүй хүдэлжэ

ХЭШЭЭЛНҮҮДЭЙ ЭХИЛЭЭД БАЙХАДА...

гүйгөөр буряад нэгэдэхи классууд шэнэ программануудта оруулагдаа. Ушар тиимэһээ нэгэдэхи классуудые эгээл бэрхэ багшанар даажа абаа. Хори нютагта РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй габьяата гү, али «Арадай гэгээрэлэй отличник» гэһэн тэмдэгээр шагнагдаһан, үгышье һаа, баян дүй дүршэлтэй болоһон багшанар нэгэдэхи класста хүдэлжэ эхилээ. Жэшээнь, Хориин дунда һургуулида РСФСР-эй габьяата багша Екатерина Сутаевна Куриганова өөрынгөө классые орхижо, нэгэдэхи класс һайн дураараа абаа ха юм.

Екатерина Сутаевна иигэжэ хөөрэнэ:

— Шэнэ программаар нэгэдэхи классай үхибүүдые һургаха гээшэ тон харюусалгатай хэрэг. Хэшээл харахада, ондоо багшанарай хэшээлһээ нэгэл ондоохон байдаг: нэгэдэхеэр, үхибүүд багшынгаа хэлэһэн үгэ бүхэнние ойлгожо абадаг; хоёрдохёор, үхибүүн бүхэндэ тон ойлгосотой, һонирхолтой асуудал багша табижа шададаг; гурбадахяар, булта үхибүүдынь хэшээл соогоо эдэбхитэйгээр хүдэлдэг. Дүрбэдэхеэр, хэшээл соогоо ямар нэгэн һурагшын хүсэд ойлгоогүй һаань, тэрээнтэй тусхай нэмэлтэ хэшээл үнгэргэдэг. Тэрэнь тон зүб ха юм. Үдэр гээһэн гү, али хэшээлэйнгээ темые гүйсэд ойлгоогүй һурагша нүхэдһөө хожомдожо, шэнэ программа дотор хараалагдаһан материалые һулаар ойлгожо абаха бшуу. Эгээл иимэ хадань, түрүүшын үдэрһөө байна. Мүнөөшье даажа абаһан нэгэдэхи классайнгаа һурагшадые бултыень үзэг номдо һайнаар һургажа, гурбадахи класс дүүргүүлхэнь лабтай...

Доодо-Анаагай эхин һургуулиин директорээр РСФСР-эй габьяата багша Гончик Банзаракшеевич Гомбоев олон жэлэй туршада ажаллана. Һургуулинь шэнэ байшантай: классуудынь һаруул, уужам, пионерэй тусхай таһалгатай. Һургуулияа һуралсалай шэнэ жэлдэ тон һайнаар бэлдэнхэй, илангаяа үхибүүдтэ кинокартина ба зурагуудые харуулха аппарадуудые абажа, хэшээлдээ хэрэглэжэ эхилээ. Гончик Банзаракшеевич зундаа мэргэжэлээ дээшэлүүлээ: хорёод хоногто Улаан-Үдэдэ тусхай семинарта байхаһаа гадна, Улаан-Үдын аймагай эхин һургуулинуудай баян дүй дүршэлтэй танилсаһан, методическа журналнууд болон шэнэ номуудые олоор уншаһан байна. Мүнөө нэгэдэхи класста багшална. Тэрэнэй түрүүшын хэшээлнүүдтэ ороходо, һуралсалай шэнэ жэлдэ эрхимээр бэлэдхэл хэһэниинь харагдаадхина.

Кульска эхин һургуули (директорынь В. А. Яшина) һуралсалай шэнэ жэлдэ тэрэшэлэн һайнаар бэлэдхэһэн. Тус һургуулиин нээгдэһээр аяар 100 жэл үнгэрөө ха юм. Һургуулиин багшанар, аймагай ажалшад, түрэлхид һургуулиингаа 100 жэлэй ойе тэмдэглээ.

Агуу ехэ багша В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тула аймагай һургуулинуудта горитойхон бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулагдана. Жэшээнь, һургуули бүхэндэ Ленинэй классууд эмхидхэгдэнхэй. Тэрэ таһалганууд соо эрхим классууд хэшээлээ үнгэргэхэ юм. Ленинскэ таһалга соо эрдэм шудалха гээшэ тон ехэ зол жаргал ха юм: Тэдээн соо һууһан һурагша бүхэн наһан соогоошье энэ дэмбэрэлтэ һайхан ушарые мартаха аал?!

Эхин классуудта һуралсалай шэнэ жэлдэ нэгэшье һурагшые хоёрдохи жэлдэнь нэгэ класста үлөөнгүй ажаллаха арга боломжонууд Хориин багшанарта бүрин бии.

Д. ОШОРОВ,
республикын Гэгээрэлэй министерствын инспектор.

...АБЯАНАЙ АЯЛГА

...шэнэ программаар түхэ болоод байхада, ...н уншалгын удха шабашалнэ. Хүн хадаа ...саһаа хойшо һүүл...тэрээ дуугаржа ябан гоё үгэдэ дуратай ...Һуу баһа хурса хэлэ...байхашаадагбди.

...нэ ушарта мохоо ...хэрэгээр, хүнэй ойл...гардаг хүнүүд дай...ной багадань багша...һаналаа табингүй ...айдаг гээшэ аабза. ...болошоһон хойноо ..., улайжа сайжа, үе...аа барюулжа ябаха ...ха юм.

...й түрэл...өө түрэл...нь эрдэм ...болонхой), ...адли һа...ёһотой.

...лида «Риторика» гэ...даг байһан гээшэ аао ...лгонь хадаа хүниие ...жашье, уншажашье ...айгаа.

...һургуулиин програм...уранаар, удхыень ...албаритайгаар (ин...сохилтыень са...һуртаха гэжэ тодоор ...эдэ эрилтэнүүдтэ ...һаналаа табина, ...эрилэгшэд, инспек...дутуу дундануудые ...талаһаа хараад

...уншуулха ёһо...дэг ааб даа, тии...ушарта «ура...» гэжэ хоо...ртаа табихаһаа он...гүй гээшэ. Тиихэдэнь ...ритой һурагшань ...наагуур уншашаха, ...оригүй, нюургүй ...гаа хараад, унша...болшодог. Яажа ун...дээшьегүй һаа, нү...ар уншаһыень зүр...дэһэниинь хүрэнэ

... бүхэн һургуулида ... Уран уншалга һур...бэелүүлхэб гэжэ ту...ты байһаниинь ехэл ...-Нима Гениновэй ... гэжэ тэмдэглэл 1963 ондо гараһан байгаа, тэрээнһээ ондоо юумэ үгыл ха даа. Энээхэн брошюра соо яһала хэрэгтэй зүйлнүүд бии, илангаяа орфоэпи, дикци (үгэеэ тодоор үгүүлхэ гурим) заһалган тухай зохидоор хэлэгдэнхэй. Эндэ үгтэһэн упражненинүүд, ондоогоор хэлэбэл, хэлээ хурсадхахын тула хэхэ упражненинүүд ехэл туһатай.

Уран уншалгые һургуулида программын ёһоор бэелүүлээд байгаа һаа ехэл һайн бэлэй. Хэрбээ Крыловой баснинуудые, һургуулиин программа соо ороһон шүлэгүүдые, прозоор бэшэгдэһэн зохёолнуудһаа хэһэгүүдые Буряадай драмын театрай артистнуудта уншуулаад, миндаһан дээрэ гү, али грампластинкада буулгаад, наймаанда, гаргабал, һургуулинуудта, багшанарта ехэл туһатай байха һэн. Энээн тухай Буряадай гэгээрэлэй министерство бодомжолоо һаа, һургуулида техническэ хэрэгсэл нэбтэрүүлхэ талаар багшанарта бодотоор туһалха һэн. Буряад хэлэн дээрэ тиимэ нэгэшье пластинка үгы.

БАГШЫН ҺАНАМЖА

Абяан ба үзэгүүдые гаража байхадаа, абяануудые һурагшадта хэлүүлээд, магнитофон дээрэ бэшэжэ абаха байна. Удаань өөһэдтэнь шагнуулхада, абяа үгүүлдэгээ өөрөө ехэ һонирхожо шагнаха. Абяануудые зүб, буруу үгүүлһэнээ шэхээрээ шагнажа илгадаг болоогүйдөө, үгэеэ зүбөөр хэлэжэ һурахань бишыхан үхибүүдтэ хүндэшэг байха.

Манай 6-дахи гү, али 7-дохи класста һуража байхада, Мунхин Василий Николаевич гэжэ багша ород хэлэ заадаг һэн. Тэрэ багша б—в, п—ф гэхэ мэтэ абяануудые зарим шабинарай илгадаггүй байхадань ехэл дураа гутажа: «Б» гээд хэлэхэдээ, хоёр уралаа шангаар хабша»,— гээд уралыень хургаараа хабшаһыень мартагшагүйб.

Артикуляци сахюулха гэхэ гү, али тус абяан яажа үгүүлэгдэдэг бэ гэжэ харуулхань ехэ удхатай юм ааб даа. Уран уншалга олон зүйлһөө бүридэдэг гэжэ эли. Зүгөөр тон шухала зүйлнүүдынь: үгэеэ тодоор үгүүлхэ (дикци), зүбөөр хэлэлгэ (орфоэпи), абяан бүхэнэй аялга — гэхэ мэтэ юумэнүүд сахигдадаггүй байна. Тиимэһээ багша бүхэн программынгаа эрилтэнүүдые уран уншалгаар бэелүүлхэ ёһотой.

Л. БАДМАЕВА,
багша.

Тоо, баримтанууд

Республика дотор **46** шэнэ һургуули баригдажа байнхай. Олониинь ашаглалгада үгтэбэ.

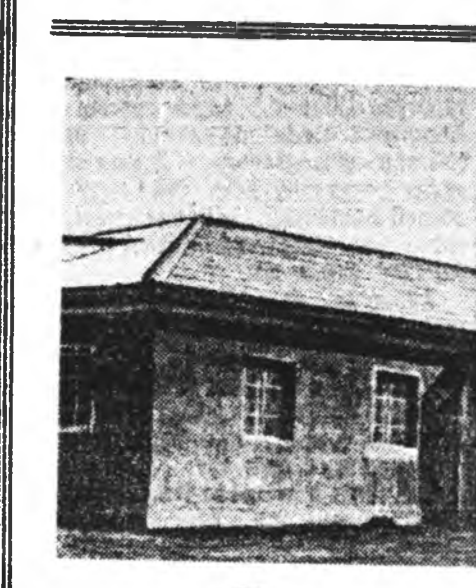
940 гаран залуу багшанар республикын һургуулинуудта хүдэлхэеэ гараа.

Республикын багшанарай **25 процентнь гэхэ гү,** али **2491** хүн нёдондоной һуралсалай үедэ хоёрдохи жэлдэнь нэгэ класста нэгэшье һурагшадые һуулгангүй дүүргүүлээ.

Сентябриин нэгэнэй мэдээгээр, **180 мянган** үхибүүд мүнөө һуралсалай жэлдэ республикын һургуулинуудта һуралсаха. Тэдэнэй **20-ёод мянганһаа** үлүүтэйнь нэгэдэхи классуудай һурагшад.

Мүнөө үедэ **10-аад мянган** багшанар һургуулинуудта хүдэлжэ байна.

17 спортивна залнууд мүнөө һуралсалай жэлдэ ашаглалгада үгтэбэ.

Түнхэнэй аймагай Толтойн дунда һургуулида элдэб барилга ехээр хэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һаяар ашаглалгада үгтэхөөр хараалагдаһан спортзал.

Б. БИРБАЕВАЙ фото.

ЗОХИХО ТҮЛХЮУР ОЛДОДОГ ЮМ!

Хүүгэднай һайн хүнүүд болоһой гэжэ түрэлхид бүхэн хүсэдэг гээшэ. Тиигэншьегүй яахаб. Түрэһэн гаргаһан үриеэ муу зон болоһой гэжэ ямар эхэ, эсэгэ һанана бэлэй?

Гэбэшье тэрэ хүсэлөө элдэбээр ойлгодог хүнүүд байха. Тодорхойгоор хэлэхэдэ, һайн хүсэлһөө ондоо юушьегүй, үхибүүдээ һайнаар хүмүүжүүлхын тула хургаараа хургаашье сохидоггүй нүхэд ушарха. Эдэ үгэнүүд ехэнхидээ эсэгэнэртэ хабаатай байдаг.

Зүгөөр багша түрэлхидтэ өөһэдынь уялгые ойлгуулаад байбал, тэдэнэр яһала оролдолго гаргадаг даа. Һургуули түрэлхид хоёрой эрилтэ нэгэн хамта байһай гэжэ хүсэдэг түрэлхид олон бэд даа. Класстаа ямар нэгэ хэмжээ ябуулгын түсэб зохёогоод (тиимэ түсэбүүдые түрэлхидэй суглаанууд дээрэ хамта зүбшэжэ табихада һайн агша), шабинарайнгаа эхэ, эсэгэнэртэ хандахадаш, тэдэш шадаха зэргээрээ туһалхаяа оролдодог юм.

Жэшээнь, классай шэмэглэл абажа харая. Шэнэ эрилтын ёһоор классай булан эмхидхэхэдээ, мүнөө үедэ шэл хабхагтай «гунгарваанууд» бэшэ, харин нариихан хабтагайхануудаар (рейкэнүүдээр) витринээ хэдэг болонхойбди. Түрэлхидэй дунда хэзээшье дарханай һэдэбтэй нүхэд байха бшуу. Үхибүүдэйнгээ һуража байһан хада, ниитын хэрэгтэ хамаатай болоходонь, заажа үгэбэл, тиимэ витринэ хэжэ үгэхээ хэн арсаха гээшэб? Үгы гэбэл, түрэлхидэйш дунда сэбэрээр бэшэдэг, гоёор зурадаг хүнүүд бии байха. Тиимэ нүхэд ехэл дуратайгаар классай шэмэглэлдэ хабаадажа, хубитаяа оруулхал.

Классай түрэлхидэй суглаанда гү, али ямар нэгэн һайндэртэ зорюулан, концерт бэлдэхэ болоходоо, баһал аба, эжынэртэ хандаха саг дайралдаха. Тэдэнэй дунда хүгжэмшэд, дуушад, хатаршад—юрэдөөл ямар нэгэн бэлигтэй хүн заатагүй олдохо. Сүлөөтэй сагтань тиимэ нүхэдые класстаа урижа, үхибүүдтэ юу хээ заажа үгэхыень юундэ гуйжа болохогүйб?

Олонхи ушарта бидэ өөһэдөө түрэлхидтэй һайн холбоо барисаа байгуулжа шададаггүйбди. Тиимэ барисаа байгуулха тон шухала.

Зарим ушарта илангаяа залуу багшанар бүхэли жэл соо классайнгаа һурагшадай гэртэхиние эрьенгүй, тэдэнээ хүсэд танихашье болонгүй үнгэрдэг. Тэрэ тон буруу. Багшын сүлөө забдань хоморшог лэ ааб даа. Гэбэшье багша, хэрбээ шабинараа һайнаар һургаһайб гэжэ үнэхөөрөө хүсэдэг һаа, гүрэлхидтэй уулзаха, тэдэнэйгээ байра байдалые мэдэхээ оролдохо уялгатай ха юм.

Жэшээнь, һурагша В. хэшээлдээ анхаралгүй һуудаг болошобо гэлэй. Ходол уруу дуруухан, һанаата болоһоншог ябадаг байба гээшэ. Тинхэдэнь хёрхо багша тэрэнииень гансата анхаржа, гэртэнь ошожо, юунэй болоһые элирүүлхэ уялгатай бшуу. Түрэлхидтэйнь һайса хөөрэлдөөд байхада, хэзээшье ямар нэгэ шалтагаан элирхэ. Тэрэнние яажа зайсуулхаяа гэртэхинтэйнь хэлсэхэ хэрэгтэй юм бээз.

Үгышье һаа, һурагша Х. удаан саг соо үбшэлжэ, программаяа хадуунгүй, нүхэдһөө таһарба. Иимэ ушарта мүн лэ түрэлхид багшада туһалха. Тэдэнэй өөрынхеэрээ заахагүйн тула эжыень гү, али абыень һуралсалай программатай, ойлгуулха онол аргатай танилсуулха шухала. Багшые би харюусалгаһаа сүлөөлхэеэ һэдэнэгүйб. Тэрэнэй харюусалга бишыханшье доошолхогүй. Үхибүүдэйнгээ гэрэйнгээ даабари дүүргэхэ хэрэгтэ түрэлхидэй туһаламжа үзүүлхэ тухай хэлэнэб.

Мүнөө үедэ, һуралсалай шэнэ программын бэелүүлэгдэжэ байһан үедэ, түрэлхидэйшье харюусалга дээшэлхэ ёһотой. Тэрэ уялгаяа түрэлхид һайн ойлгохо. Зүгөөр тэдэнтэй үгэеэ ойлголсожо шадаха зэргэтэйбди. Зохихо түлхюур энэ хэрэгтэ олдодог юм гэжэ би хэдэн жэлдэ хүдөөгэй һургуулинуудта хүдэлхэ зуураа этигэнхэй агшаб. Минии классай түрэлхид эгээл дүтымни туһалагшад болодог.

А. ОРБОДОЕВА,
Яруунын аймагай Эгэтын-Адагай дунда һургуулиин эхин классуудай багша.

С. СУЛЬТИМОВА. ЗАЛУУ БАГШЫН ДЭБТЭРҺЭЭ

Үглөөдэр түрүүшынгээ хэшээл үгэхэб. Түрүүшын гэжэ хэлэхэдэ хайшаа юм даа: суг һураһан нүхэдэйнгөө арсалдаанда, һанаан бодолдоо, зүүдэндээ хэды дахин энэ үдэрөө дабтан дабтан хараабиб, хэды дахин үхибүүдэй орёо асуудалнуудтань һанаамгайхан харюу үгөөбиб! Теэд үглөөдэрэйм хэшээл үглөөнэй сэгээн манандал дэгдэн арилшаха бэшэл. Нэн гэбэл, минии шэлэһэн саашанхи харгыем тодорхойлхо, үгы гэбэл, нэгэ ехэ алдууем гаршалжэ үгэхэ ха юм.

Хэдэн үдэрэй турша соо энэ үдэртэ бэлдээб. Түсэб табиһанайнгаа удаа хүүгэдэй урда хэлэхэ үгэнүүдээ эжыдээ хашартарнь дабтааб.

— Тэдэ үхибүүдшни намда адли номгохоноор шагнаад һуужа үгэхэ гү?—гэжэ эгээл түлэг дундаа «хэшээлээ» үргэлжэлүүлжэ байхадам, эжым гэнтэ таһа дүүрэхэ. Минии түлөө тиихэдэ һайсал һанаагаа зобоо һэн даа. Ямар хубсаһа үмдэхэ, үһэеэ хайшан гээд һамнаа һаам дээрэб гэхэ мэтэһээ эхилээд, хоюулан зүбшэн хэлсээ гүбди.

Багшанартай хөөрэлдэхэеэ һургуули ошоходоо, эжэлэнгүй мүнөө дээрээ хооһон байһан класс руугаа шагаабаб. Үргэн сонхонуудаар ялбайһан наранай ноб чогоохоноор шэрдэгдэһэн партанууд дээгүүр элшээ гам хайрагүйгөөр сасажа байхыень харахадаа, сээжэ зүрхэндэм омогорхол түрэжэ, дары сагтаа хүүгэдэй урда зогсоһойб гэжэ һанаа һэм.

Үглөөдэрыньшье яһала эртэ бодожо ерэхэдэм, һургуулиимнай байшан һандаргааһан зугын үүр тэл хүүешэнхэй байба. Гоё һайхан баглаа сэсэг бариһан үхибүүд, тэдэнэй түрэлхидынь, томоотойгоор харагдахые оролдоһон ахамад классай хүбүүд, басагад эндэ тэндэ обооролдонхой, зунайнгаа амаралтын үе саг тухай ярилдажа байгаа бэд даа.

Миниишье зүрхэн шэмшэржэ захалба. Нюдэнэймни шэл гэнтэ бүрүүлтэһэн мэтэ боложо, багшанарһаа тээ холохоно ошоод, нэрэ һурагүйгөөр тэрэнээ аршажа оробоб. Географиин багша Дулма Сыденовнагай хажуудам дүтэлжэ, юуб даа һурахадань, харюусаха гэхэдээ хоолойм шэшэргэнээд, үгэ маг гээд, абяагүй болошобоб.

Дулма Сыденовна минии сэдьхэлдэ юунэй боложо байһые ойлгоо хэбэртэй, мүр дээрэм гараа табижа:

— Бараг даа, бараг. Тээ-тэрээхэн үхибүүдые һургаха, хүмүүжүүлхэ багшань гээшэ гүбши,—гэбэ.

Һургуулиин эхилһэндэ зорюулһан баярай жагсаалай һүүлээр үхибүүд класс классуудтаа таража, хэшээлнүүд эхилшэбэ.

Жирналаа һугабшалаад, ута коридороор класс руугаа гэшхэлжэ ябахадаа, «һалааб» гэһэн гансахан бодол толгой соом эрьелдэнэ. Айжа байһыем үхибүүд гансата ойлгоод наада харахал. Тэдэнэй энеэдэн, нам руу хаяһан хоротой үгэнүүдынь шэхэндэм дуулдаһан шэнги болобо.

Теэд хайшан гэхэб, «болохо юумэниинь болуужан» гэжэ шэбшээд лэ, классайнгаа үүдэ татабаб.

...Дарья табилдажа байһан үхибүүд гансата хөөрөөгөө хуряажа, шэнэ багша тээшээ һонирхон харашабад. Ой-е-даа, үүдэнһээ стол хүрэтэр арбан алхам хэхэдэе, арба модо ябаһандли эсэшоод хүрөөлби! Гарни һалганана, үнгэрхэдөө, үбдэгүүдни шэшэрээд, унашахаһаа айжа, мэгдэн столһоо аһалдабаб. Намайе гэтэһэн жараад нюдэн энээниием ойлгобо ха гү? Толгойгоо үргэжэ, тэдэниие харахаяа айналби, яалтай гээшэб?

Класс соо абяа шэмээгүй зандаа. Үшөө нэгэ бага зүрхэеэ доро оруулжа байн татад гээд, үхибүүд руугаа һарабаб. Урин зохидоор энеэбхилһэн, ямар бэ даа тон һонин юумэ намһаа хүлсэһэн нюдэд. Стол дээрэмни баглаа сэсэг. Хүндэ үргэбшэтээ хахаһан мэтэ, нэгэ ехээр амилаад, миһэрнэб:

— Сайн, үхибүүд!

Гуша гаран хүбүүд, басагад эбтэй эетэйгээр намда харюусана:

— Сайн...

...«БУКВАРЬ» ИРАХАДА

...нэгэндэ һургуулиин ...түрүүшынхеэ алхаһан ...дта—һэмбэгэрхэн ...дэ, ягаан, ногоон ...дөө зүүһэн басагад... гадна, «Букварь» ...үгтэбэ. Буряад үзэ...жа, уншажа һура...ар багашуул һурал...дөө, ородоор тобжо... болохол.

...дүршэлтэй боло...методист К. А. Олзоев ...ай наһан соогоо олон ...зохёоһон хүн ха юм

...шэнээр зохёогоо ...уншаза һэльбэһэн, хэ...нэмэһэн, хаһаһан ...соонь гадар дээрэнь ...гдаал хэблэгдэбэ»

...ист нэн түрүүн шэ...й һайса танилсаһан, ...һан байгаа бээз. ..., олон юумэнүүдынь ...н эрилтын ёһоор ба...на бодолые һорижо ша...г болгогдонхой. «Бук...лай удхые түрүү...лажэ буряад үхибүүд...караалагданхай. Мүн гой илгаануудта упражненихэнүүд үгтэнхэй. Зөөлэн, хатуу хашалтануудые үгүүлжэ һургаха, мэдүүлэлнүүдые зохёолгохо упражненинүүд олон. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, номой теоретическэ талань тобойлгогдонхой. Шэнэ программа тиимэл эрилтэ табина бшуу.

Баһа хүмүүжүүлхы удхатай статьянуудшье бии. Жэшээнь, «Помогай маме» («Эжыдээ туһала»), «Наш колхозный огород» («Манай колхозой огород»), «Мама и Женя» («Эжы Женя хоёр») гэхэ мэтэ статьянууд яһала хүмүүжүүлхы удхатай.

Гэбэшье «Букварине» оройдоо дутагдалгүй гэхын аргагүй. Номой нюурнуудта болон эгээл хойнонь ород, буряад үгэнүүдэй словарь үгтэнхэй. Теэд тэндэнь тодо бэшэ оршуулганууд ажаглагдана. Жэшээнь, «нитки» (25-дахи нюур) гэжэ ород үгые «ниицхэ» гэжэ оршуулаа. Теэд «нитки» гээшые «утаһан» гэжэ болодог ха юм. «Учительница объясняет урок» (62-дохи нюур) гэһэн мэдүүлэл сооһоо «объясняет» гэжэ үгые абажа оршуулхадаа, «тайлбарилна» гээ. Буряад зон «хэшээл тайлбарилха» гэжэ хэлэдэггүй бшуу. «Ном зааха, хөөрэхэ, ойлгуулха» гээ һаа тус ушарта зохисотой байха бэшэ һэн гү? «Плясали» (99-дахи нюур) гэжэ үгые «пляасаадлаа» гэжэ тайлбарилна. Тиигэнхаар «хатарба» гэбэл дээрэ һэн ха.

НОМОЙ ТАГ

Номой хойно үгтэһэн словарь соо олон үгэнүүд оршуулагдаагүй. Жэшээнь, гарагай үдэрнүүдые тэмдэглэһэн «понедельник», «вторник» гэхэ мэтэ үгэнүүд оршуулагдаагүй. Гэхэ зуура үргэн ниитэ зоной дунда «гараг хоёр», «гараг гурба» гэжэ хэлсэдэг. «Доска» гээшые «самбар» гээд хэлэдэгбди, бэшэдэгбди. «Комната», «звонок», «кровать» гэжэ үгэнүүдые «таһалга», «хонхо, «орон» гэдэг бэшэ аалди?

Үхибүүдээ ород хэлэндэ сэбэрээр һургахаа оролдодогбди. Гэбэшье нэгэ зорилгоёо бэелүүлхынгээ хажуугаар нүгөөдэеэ мартаха ёһогүйбди. Юундэ түрэл хэлэнэйнгээ баялигые үхибүүдтээ үгырүүлэн дамжуулха зонойбди? Хоёр хэлэниинь тэгшэ баян байхадаа, һайн бэшэ юм аал?

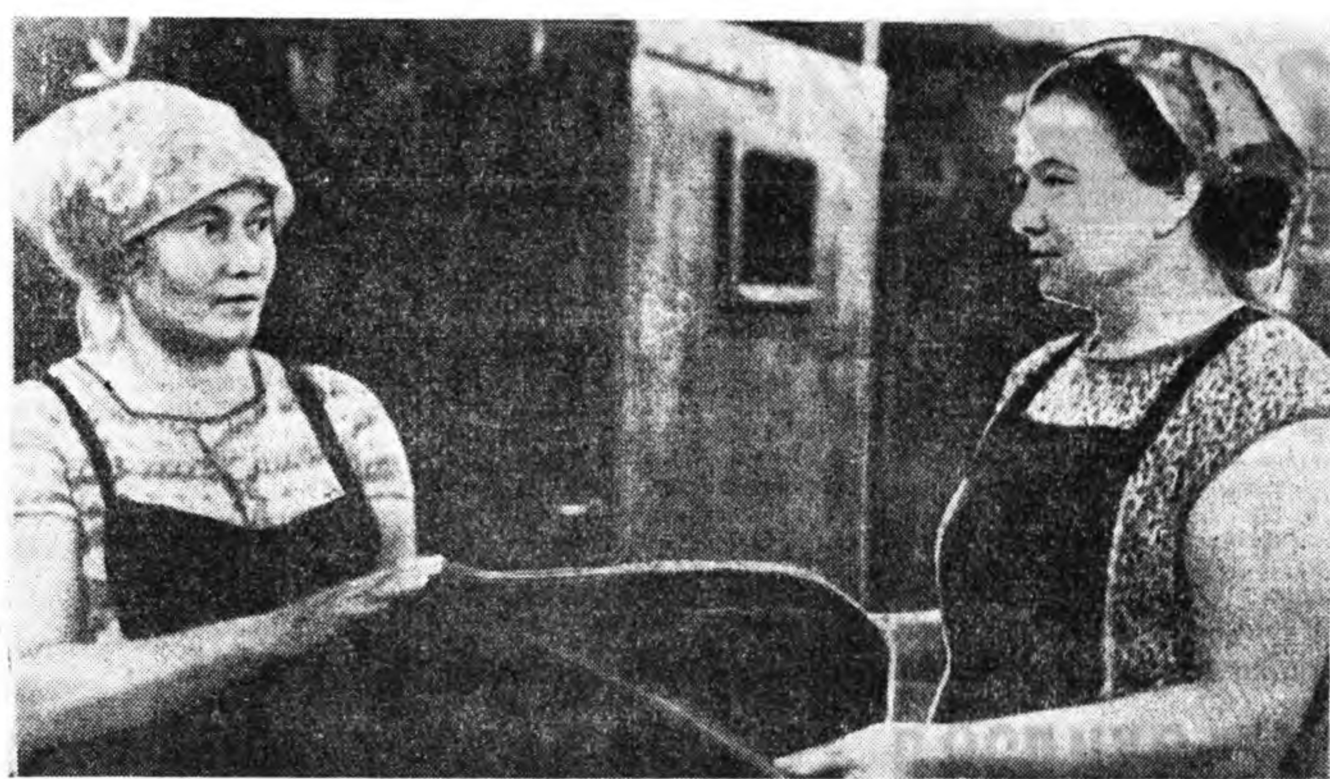
Уран шэмэглэлынь элдэб шэрэ, үнгэтэй. Шэмэглэгшэнь—уран зурааша И. Г. Налабардин. Теэд тэдэнь эли тодо бэшэ, бүрүүлээр барлагдаа. Зарим зурагуудынь бүришье муухайнууд шэнги. Номой гоё зурагууд үхибүүдэй дура буляаха ёһотой аад тиимэ бэшэ.

Ц. ДОНДОГОИ.

Ерээдүйн багшанар
Ехэ ажалда бэлдэн.
Эрдэм соёл шудалжа,
Эдир бэеэ һорино.
Хожом зааха шабинараа
Ходол нюдэндөө харадаг,
Һургуулида хүдэлжэ
байһанаа
Һүниндөө зүүдэлжэ
хонодог.
Ерээдүйн багшанар
Ехэ ажалда бэлдэн,
Оюун бэлигээ мүлижэ,
Олон эрдэм шудална...

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын сэмбын шанар һайжаруулдаг цехэй үнинэй хүдэлмэрилэгшэд Анна Алексеевна Селедцова Валентина Сергеевна Овчинникова хоёр ажал хүдэлмэридөө ходол түрүүлэн ябадаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Селедцова, В. Овчинникова гэгшэд угаагдажа байгаа сэмбын шанар шалгажа байна.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

Спорт Спорт Спорт

ШАТАР

ХОРИДОХИ УУЛЗАЛГА

МОСКВА. Үсэгэлдэр боложо дүүрэһэн хоридохи уулзалгада Гуфельд Купрейчигые шүүгээ. Тайманов—Смыслов, Петросян—Аверкин, Александр Зайцев—Жуховицкий, Геллер—Холмов, Тукмаков—Полугаевский гэгшэдэй парти тэнсэлгээр дүүрэв. Штейн—Гипслис, Фурман—Таль, Васюков —Либерзон, Бала... цев, Платонов—С... нууд хойшолуул... ков наадаагүй, ...

Арбан юһэдэхи ... шолуулһан парти... һэн Полугаевский ... наадаяа тэнсэлгээ...

ВОЛЕЙБОЛ

ЧЕМПИОН АЛДАРАА АЛДАБАГҮЙ

Таллин хотодо октябриин 6-да болоһон һүүлшынгээ уулзалгада совет волейболистнууд ГДР-эй суглуулагдамал командые 3:0 гэһэн тоотойгоор (15:11, 15:10, 15:6) шүүһэн байна. Тиигэжэ эдир спортсменүүдэй дунда волейболоор Европо түбиин тү... хын түлөө хоёрдо... рысөөндэ совет эд... манда илажа, Евр... гэһэн нэрэ зэргэ... хаһан байна.

БАСКЕТБОЛ

ДОЛООДОХИ УДААГАА...

Неаполь хотодо үнгэрэгдэһэн түгэсхэлэй наадандa СССР-эй баскетболистнууд Югославиин суглуулагдамал командые 81:72 гэһэн тоотойгоор илажа, Европын чемпион гэһэн нэрэ зэргэеэ хамгаалһан байна.

Энэ мүрысөөнэй ... нууд Югославиин ... бронзо—Чехословаки... листнуудта хүртэ...

«ТРУД» БҮЛГЭМЭЙХИД ТҮРҮҮ...

Б. И. Ленинэй ойдо зорюулагдаһан профсоюзно-комсомольско урилдаан орон доторнай хаа хаанагүй үнгэргэгдэжэ байна. Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр облпрофсоведэй аяншалагшадай баазада республикымнай урилдаашадай мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Эндэ спортын һайн дуранай бүлгэмэй хурдан шамбайшуул хүсэ шадалаа туршалсаһан байна.

Энэ мүрысөөн эгээн түрүүлэн басагадай урилдаагаар эхилбэ. Түрүүшын зуун метрэй зайда бүлэг басагад судьягай дохёо үгэмсөөр, нэгэ жэгдэ һууриһаа бодон урагшаа гүйлдэбэд. Энэ урилдаанда лесотехникумэй студентка Надя Протасова хамагһаа хурдаар гүйжэ эрхимлээ.

Эдир спортсменүүдэй мүрысөөн аргагүй һонирхолтойгоор үнгэрөө гэжэ тэмдэглэлтэй. Юуб гэхэдэ, эндэ хурдан шамбай эдир хүбүүд, басагад яһала олон байгаа бшуу.

Бүлэг басагадай хараалагдаһан зайгаа хахадлажа ябахадань, тэдээн сооһоо «Буревестник» бүлгэмэй Татьяна Ахминеева бултаниие ахижа, финишэй лентэ уридшоо тан дабаба. Хүбүүдэй дундаһаа Альберт Цыпала («Спартак») түрүүлээ.

Эхэнэрнүүдэй эгээл ута зайда урилдахада, харагшад хүлгөөтэйхэн байгаа. Эндэ хэдэн удаа республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Евдокия Ли мүн лэ эрхим амжалта туйлаба.

Удаадахи 3000 метрэй зайда урилдаһан хүбүүдэй дундаһаа «Буревестнигэй» түлөөлэгшэ Юрий Кравцов онсо шалгараа.

8000 метр! Энэ зайе богони саг соо гаталха гээшэ тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ. Харагшадай олонхинь СССР-эй суглуулагдамал коман- дын гэшүүн, спорт... димир Цыренов ... таар этигэнги бай...

Урилдаанай дох... зэһээд байһан хүб... шуумайшаба. Гүй... ман бэе бэеэ ахих... доно хэбэртэй, урд... соно.

Һүүлшын метр... гүйлдэжэ ябаһан ... һаа үнэхөөрөө Вл... солбон шуранаар ... заба. Эндэ сугла... «Ура-аа! Үшөө дах... —гэлдэжэ дарья... жэ В. Цыренов ... жай» бүлгэмэй гэш... кандидат Алексей ... дохи һуурида гар...

Мүрысөөнэй һүүл... нүүд хоорондын ду... ходонь, «Труд», «... так» бүлгэмүүдэй ... урилдаашад онсо ... рүүшын гурбан һ...

Түрүү һуури эзэл... дамжуулгын кубок ... урилдаанда түрүү... нүүд үнэтэ бэлэг... лэй грамотаар ш... на.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ... бүлгэмэй түлөө... финишэй дэргэдэ.

С. ЦЫДЫ...

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

УЛААН-ҮДЭ

Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй, мүн Агууехэ Октябриин хубисхалай 52 жэлэй ойн һайндэрнүүдтэ ниислэл хотымнай Советскэ районой ДОСААФ-ай хүдэлмэрилэгшэд бэлдэжэ байнхай.

Үнгэрһэн арба һарын туршада энэ организаци өөһэдынгөө гэшүүдэй дунда нилээд олон, тэрэ тоодо мотоциклистнэрэй, радистнуудай мүрысөө эмхидхэһэн байна. Эгээл тиимэһээнь ДОСААФ-ай гэшүүд шудалһан мэргэжэлээ улам нарижуулжа, бэлиг шадабаряа дээшэлүүлжэ шадаа бшуу. Мүн тиихэдэ энэ хугасаа соо 258 хүбүүд, басагад ГЗРС-эй бүхы нормо амжалтатайгаар тушаагаа юм.

Һаяхан дээрэ дурсагдагша организациин комитет завод, фабрикануудай, предприяти, эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда бага-аматай буугаар сагаалса буудаха мүрысөөнүүдые үнгэргэхэ тусхай һара соносхобо. Октябрь һарын эхинһээ ноябрь болотор үнгэргэгдэхэ энэ мүрысөөндэ хабаадалсахадаа, онсо шалгарһан мэргэн буудагшад районой түрүү һуури эзэлэлгын «тэмсэлдэ» зууршалагдаха байна.

Вл. ЖИГЖИТОВ.

БАУНТ

Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойн гайхамшагта һайндэртэ зорюулан, Баунтын аймагай алта малтагшад табан жэлэйнгээ түсэбые байгша оной октябриин 1 болотор дүүргэхээр дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаа бэлэй.

Һаяшаг эдэнэр түсэбөө хараалагдаһан сагһаа урид дүүргэжэ, абаһан уялгаяа бэелүүлһэнээ мэдүүлээ.

Эндэ Карафтидай, Баунтын участогуудай хүдэлмэришэд болон алба хаагшад аймаг дотороо горитойхон амжалта туйлажа, онсо шалгарһан байна.

В. ЧУНАВЛЕВ.

БАРГАЖАН

Мүнгэлиг хашарһаар салгидан байдаг Байгал далайн урда эрьедэхи Горячинскын аршаан гансашье республика соогоо бэшэ, мүн орон дотороо холуур суурханхай. Новосибирскһээ эхилээд Сахалин хүрэтэрхи олон тоото хото городуудай, тосхон һууринуудай ажалшад жэл бүри амарха, аргалуулхаяа ерэдэг заншалтай болонхой.

Һүүлэй жэлнүүдтэ эндэхи аршаанда амарагшадай тоо горитойхоноор нэмэжэ, байра байдалаар хангаха талаар нилээд шахардуу байдал тохёолдодог болобо. Тиин һаяшаг Шэтэдэхи курортнуудай управлениин хүтэлбэрилэгшэд ерэхэ жэлһээ энэ аршааниие улам үргэдхэхэ гэһэн зууршалга байшаагаа. Тиигэжэ 1970 ондо Горячинскын аршаанда мүнөөнэй түхеэрэлгэнүүдээр хүсэд хангагданхай, нэгэ дороо 500 хүнэй амарха байшан шэнээр бодхоогдохонь.

— Амарагшадай байха байраһаа гадна, эмшэлүүлгын ванна корпус, клуб, столово шэнээр баригдаха. Мүнөө бидэ барилгынгаа шухала хэрэгсэлнүүдые зөөжэ, бэлэдхэжэ байнабди. Нигэд гэһээр шэнэ байшангай түрүүшын һуури табигдаха,—гээд, дээрэ дурсагдагша аршаанай Улаан-Үдэдэхи түлөөлэгшэ Соломон Великович Кармин мэдүүлнэ.

В. ДОРЖИЕВ.

БЭШҮҮР

«Комсомолшууд хүдөөгэй һургуулинуудта хоёр жэлэй туршада хамһалсаха ёһотой» гэһэн орон доторнай дэлгэрһэн уряае эндэхи ВЛКСМ-эй райком дэмжэжэ, энэ талаар хэгдэхэ олон янзын хэмжээ ябуулгануудые баталба.

Аймагай комсомолшууд Охин-Булагай, Бага-Куналейн, Бэшүүрэй, Гочидой дунда, мүн найман жэлэй һургуулинуудта техническэ түхеэрэлгэнүүдые тодхохо хэрэгтэнь туһалха байна. Аймагай түб Бэшүүрэй дунда һургуулида сэрэгэй тусхай кабинет байгуулжа, бүхы хэрэгтэй зүйлнүүдыень түхеэрхээр хараална.

Тэрэнһээ гадна, колхоз, совхозуудай ВЛКСМ-эй комитедүүд һургуулинуудтаа ажалай ба дайшалхы алдар солын музейнүүдые, ленинскэ таһалгануудые эмхидхэхэ юм.

Г. ЛУБЯГИН.

ХОРИ

Үнгэрһэн амаралтын үдэр Хүлэй эхин һургуулиин һурагшад, багшанар болон тэндэхи ажалшад һургуулиингаа тогтоһоор 100 жэлэй ойе баяр ёһололой оршон байдалда тэмдэглэбэ.

Мүнөө байһан һургуулиин һуури дээрэ 1869 ондо таряашадай приходско училищи мүндэлһэн бэлэй. Тэрэ үедэ энэ училищида шадалтай заримашуулай хэдэн хүбүүд, басагад ороһон юм.

Агууехэ Октябриин революциин һүүлээр энэ училищи тад ондоо болон хубилаа. Мүнөө училищиин һуури дээрэ үргэн ехэ сонхонуудтай, уужам салуу классуудтай шэнээр баригдаһан эхин һургуулиин үндэр сагаан байшан холоһоо тэбхын харагдадаг.

Үнгэрһэн зуун жэлэй туршада эрдэмэй энээхэн гуламтые аяар 5000 хүн дүүргэжэ гараһан байна.

Ж. БАДМАЕВ.

ЮРТЭМСЭ ДЭЭРЭ ЮУН БОЛОНОБ?

ЧЕХОСЛОВАКИИН АЖАБАЙДАЛДАХИ ШУХАЛА ШАТА

Түрүүшын ээлжээнэй удха шанартай асуудалнуудаар шиидхэбэринүүдые баталан абаһан КНЧ-гэй ЦК-гай сентябриин пленум аха дүү Чехословакиин ажабайдалда шухала шата боложо үгөө. Пленум хадаа парти ба оронойн мүнөөнэй байдалые гүнзэгы һайнаар шэнжэлээ, һаяшаг болоһон ушарнуудта шууд сэхээр хандаа, кадрнуудай талаар хэдэ хэдэн хубилалтануудые хээ, партиин хүтэлбэрилхы үүргые шууд түргэнөөр һэргээхэ, марксистско-ленинскэ эли тодо политика ба практика бэелүүлхэ хэмжээнүүдые баталан абаа.

КНЧ-гэй областной, районно ба городской комитедүүдэй пленарна заседаниинууд, партийна эдэбхитэдэй суглаанууд, профсоюзуудай, ниитын бусад организацинуудай хүтэлбэрилхы органуудай заседаниинууд бүхы Чехословаки дотор һүүлэй үдэрнүүдтэ болоо.

Сентябриин пленумэй дүнгүүдые зүбшэн хэлсэхэдээ, тэдэниие дэмжэжэ байһан тухайгаа коммунистнууд нэгэн һаналтайгаар элирхэйлэн мэдүүлнэ. Баруунай оппортунис хүсэнүүдтэй хэгдэдэг политическэ тэмсэлдэ пленумэй шиидхэбэринүүдэй ехэ удха шанартай байһаниинь хэлэгдэһэн үгэнүүд болон резолюцинууд соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, «партийна зэргын нэгэдэл хангаха, партиин нэрэ хүндые дээшэлүүлхэ, ажабайдалай бүхы һалбаринуудта тэрэнэй дүүргэдэг үүргые бэхижүүлхэ эрхэ байдал бии болгохо шэнэ алхам болоно» гэжэ пленумэй шиидхэбэринүүдые «ЧКД—Прага» гэжэ тон томо промышленна предприятиин партийна эдэбхитэдэй суглаан тоолоһон байна.

Чехословакиие Совет Армиин сүлөөлһөөр 25 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулан, ажалай үүсхэл эдэбхи гаргахыень, социализмын туйлалтануудта өөһэдынгөө хандалгые, өөһэдынгөө ёһотой социалис патриотизмые бодото хэрэгүүдээрээ харуулхыень ажалшадые уряалһан КНЧ-гэй ЦК-гай хандалта бүхы орон дотор ехээр һайшаагдаа.

БУУ ЗЭБСЭГ ОЛОХЫН ТУЛАДА ДАЛАЙН СААГУУР АЯНШАЛГА

Үнэндөө хүршэнэртээ дайлалдажа байһан мүртөө Израилиин премьер-министр Голда Меирэй оронһоо удаан саг соо гаража аяншалхын тулада угаа шухала шалтагаан хэрэгтэй болохо байһаниинь ойлгосотой. Теэдшье Израилиин премьер сентябриин 25-һаа хойшо США-да аяншалжал байһаар. Түрүүн Г. Меир Вашингтондо президент Никсонтэй хэлсээнүүдые хээ, харин мүнөө элдэб штадуудаар аяншалжа байнхай. «Буу зэбсэг нэмээжэ абахын тулада г-жа Меир Холбоото Штадуудта ерэһэн байна»,—гээд тэрэнэй аяншалгын зорилгые «Нью-Йорк таймс» гэжэ америкаи газетэ тобшоор тайлбарилһан байха юм.

Үнэхөөрөөшье «фантом» «скайхок» гэжэ шэнэ бүлэг дайшалхы самолёдуудые, «сикорский» гэжэ вертолёдуудые, «хок» ба «ника-геркулес» гэжэ ракетэнүүдые абаха зүбшөөл Вашингтонһоо Голда Меир гуйһан байна. Тэрэшэлэн түрэсэ багатай шэнэ урьһаламжануудые США-гай үгэхэ тухай Меир мүн лэ гуйгаа, юуб гэхэдэ Израиль сэрэгэй гаргаша ехээр хэнэ, буу зэбсэг худалдажа абаһанайнгаа түлөө харин гүрэнүүдтэ үри шэри ехэтэй болонхой.

Газетэнүүдэй мэдээсэһэнэй ёһоор, Израилиин премьер-министрэй гуйлтануудта Вашингтон зүбшөөнгөөр хандаһан байха юм. Харин США-гай правительство хадаа дэлхэй дээрэ, тусхайлбал араб оронуудта, буруушаалгануудай хэгдэхэһээ түбэгшөөһэн дээрэһээ, энээн тушаа тусхайта мэдүүлгэнүүдые хэхэһээ мүнөө дээрээ бэеэ барина. Гэбэшье Меир США-һаа хооһоор бусахагүй гэһэн һанамжа шэнжэлэгшэд нэгэн һаналтайгаар хэлэнэ. «Буу зэбсэгэй болон экономическа туһаламжа абалгые оруулалсан Израиль Холбоото Штадуудай зүгһөө дэмжэгдэхэ» гэһэн найдуулга Меир абажа шадаа гээд «Нью-Йорк таймс» газетэ мэдээсэнэ. Нэгэ миллиард долларой хэмжээтэй сэрэгэй-экономическа туһаламжа США-һаа Израиль абаха болоо гээд ЮПИ гэжэ информационно агентство зааһан байха юм.

Вашингтоной тусхай тушаалтадай найдуулгануудые абаһанайнгаа һүүлээр, сионис организацинуудай ба америкаи монополинуудай туһаламжатайгаар Израильда ашатайгаар олониитэдэ нүлөөлхые һэдэн, идхалга хэхэ зорилгоор США соогуур Меир аяншалхаяа гаранхай. Аяншалгын үедэ Израилиин тала хараһан шууятай кампани хэблэлдэ эмхидхэгдэнэ, тэрээндэ США-гай элдэб зэргын политическэ ажал ябуулагшад дуратайгаар хабаадалсана. Дүтын Зүүн зүгэй асуудалнуудаар США Израиль хоёрой һанамжын адли байһые Меир өөрөө үгэ хэлэхэдээ заабол урдаа баридаг байха юм.

Айлшанай ба ээдэй бодото зорилгонуудынь араб-израиль арсалдаае амгалан ёһоор гуримшуулха замһаа тон холо, Израилиие хэрэглэн, араб оронуудтахи түрүү засаг түрэнүүдые унагааха, арабуудай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ сохилто хэхэ гэһэн һэдэлгэнүүдһээ Вашингтон арсаагүй гэжэ эдэ бүгэдэ гэршэлжэ үгэнэ.

ЛАОС—«ХОЁРДОХИ ВЬЕТНАМ»?

Доодо Лаостохи патриотическа хүсэнүүдтэ эсэргүүгээр, өөһэдынгөө хүтэлбэреэр һаяхан эмхидхэһэн хэһээлтын ябуулгануудые «Алмаз зэбэ» гэжэ америкаи сэрэгэй советнигүүд нэрлэһэн байха юм. Энэ ябуулгануудай гоё нэрэнь тэрэнэй дээрмэдэлгын шэнжэтэй байһые далдалжа шадаагүй. Вьетнамай газар дээрэ америкаи ээрхэг түримхэйшүүлэй хэдэг харата муухай хэрэгүүдэй үнгэргэгдэхэ үедэ хэрэглэгдэдэг — «бүхы юумые галдаха, бүхы юумые усадхаха» гэһэн уряатайгаар эдэ ябуулгануудынь үнгэргэгдэһэн байна. Америкаи хэблэл өөрөө иимэ сасуултануудые хэһэн байна бшуу. «Вьетнамдахи дайн мүнөө үедэ Лаосто хэгдэжэ байна гэжэ эндүүрэлтэгүй шахуугаар хэлэжэ болохо байна» гээд «Вашингтон пост» газетэ тэмдэглэнэ.

Индохитадай 3 миллион хүн зонтой бишыхан гүрэн бологшо Лаос мүнөө хоёр хубиһаа бүридэнэ гээшэ. Тэрэнэй газарай гурбанай хоёр хубинь Нео Лао Хак Сат гэжэ патриотическа фронтдо нэгэдэһэн демократическа хүсэнүүдэй хиналта доро байдаг юм. Нүгөөдэ бүлэгынь америкаи империалистнуудай зүгһөө ехэ дэмжэлгэ хүлеэдэг баруунай тала бариһан хүсэнүүд болоно.

Лаосто национальна нэгэдэл, бэеэ даанхай, амгалан ёһоной ба бэеэ абанги байдал найдуулһан 1962 оной Женевскэ хэлсээндэ бусад гүрэнүүдтэй хамта Холбоото Штадууд гараа табиһан байха юм. Үнэндөө США эдэ хэлсээнүүдые оройдоошье хэрэгсээнэгүй. Мүнөө америкаи авиаци патриодуудай хинажа байдаг районуудта эсэргүүгээр агаарһаа үргэн добтолгонуудые хэнэ. «Нью-Йорк таймс» газетын бэшэһэнэй ёһоор, «Лаосой сүлөөлэгдэһэн газар нютагуудтахи экономическа ба социальна байгууламжые усадхаха» зорилго америкаи командовани табидаг байна. Мүнөө америкаи бомбардировщигууд үдэр бүхэндэ хэдэн зуун ниидэлгэнүүдые хэжэ, добтолжол байдаг.

Лаосой патриотическ... эсэргүүгээр газар ... ябуулгануудта амери... нүүд хабаадалсана. ... нуга голдо болоһон ... Лаосой баруунай ... хүсэнүүдэй подразделе... риканецууд толгой... шагта «Ногоон оро... гай һүйдхэлтэ десан... разделенинүүдэй сэр... —патриотическа ... лада хаягдана.

«Лаосто хэжэ ба... байлдаагаа бүри ех... хые» нэтэрүүгээр ... невскэ зүблөөнэй хоё... һаяхан эльгээһэн ... Лаосой патриотическ... гай генеральна секр... зааһан байна.

Лаос арадта эсэрг... хэжэ байһан ээрхэг ... гануудые һаяхан ... гэ соогоо Лаосой ... фронт элишэлээ. Ара... сэнүүд, Лаосой ... оронойнгоо эрхэ сү... даанхай байдалынь ... хамгаалха гээд пат... онсолон тэмдэглэһэ...

И. ...
И. ...
В. ...

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН * ТЕЛЕГРАФ * РАДИО

ЕХЭЭР БУУДУУЛНА

ПАРИЖ. (ТАСС). Һүүлэй үедэ Урда Вьетнамай хэдэ хэдэн районуудта байһан америкаи-сайгонеко сэрэгүүд Урда Вьетнамай патриодуудта ехээр буудуулжа байна. Франс Пресс агентствын корреспондентын Сайгонһоо мэдээсэһэнэй ёһоор, октябриин 5—6-най гансахан һүни дайсанай 26 һуурин ехээр буудуулаа. Тэдэнэй 13-дань ехэ гэмтэл ушаруулагдаһан байна. Октябриин 5-да Урда Вьетнамай патриодууд Сайгонһоо зүүн хойшоо 440 километр газарта байрлаһан дайсанай 4-дэхи пехотно дивизиин оборонные амжалтатайгаар сүмэ сохёо. Куангнгай провинцида болоһон тулалдаанда патриодууд америкаи 20 солдадые усадхажа шадаа.

Англиин ажалшадай демонстраци

ЛОНДОН. (ТАСС). Эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэд Англида химическэ ба бактериологическа зэбсэг үйлэдбэрилгэдэ эсэргүү демонстраци үнгэргэбэ. Англиин оборонын министерствын түбэй хоёр газарта—химическэ болон бактериологическа зэбсэгүүдые туршадаг Портон-Дауна, Нэнскьюка гэжэ түбүүдтэ демонстрацинууд үнгэргэгдөө.

Республиканска сэрэгшэдэй илалта

САНА. (ТАСС). Октябриин 4-дэ Китаф, Валий районуудта республиканска сэрэгшэд шухала амжалта туйлаа гээд Санын радио мэдээсэбэ. Сэрэгэй амжалтата добтолгын хэгдэһэнэй ашаар Йеменэй араб республикын бүхы хойто хуби монархистнуудһаа сүлөөлэгдэбэ. Йеменэй араб республикын арми оронойнгоо хойто хилэдэ тулажа ерээ.

ШАНГА СОХИЛТО ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

АММАН. (ТАСС). Палестинын нэгэдэмэл командованиин коммюнике эндэ тунхаглагдаба. Палестинын «Аль-Асифа», «Ас Саика» гэжэ организацинуудай отрядууд сентябрь һарада Израилиие эзэмдээд байһан араб оронуудай газарта 429 дахин добтолго эмхидхээ гээд тэрэ коммюнике соо хэлэгдэнэ.

Эдэ добтолгонуудай үедэ 280 танк, бронетранспортер, ашаанай машинанууд үгы хэгдэһэн ба хэрэгһээ гаргагдаһан байна. Бухэлэгдэһэн харуулай 102 пост, артиллерийскэ буунуудай тодхогдоһон газарнууд һандаргагдаһан, хэдэн хүүргэ, түмэр замай олохон лини, түлишэ болон буу зэбсэгэй складууд тэһэлэгдэһэн, электрын хүсэ дамжуулха лини, сэрэгэй завод һандаргагдаһан байна. Зенитнэ буугаар Израилиин хэдэн самолёт унагаагдаа.

Сентябрь һарада болоһон добтолгын үедэ дайсанай 300 гаран солдат, офицернүүд шархатаһан, алуулһан байха юм. Палестинын партизануудһаа 78 хүн алуулһан, шархатуулһан байна.

КАИР, октябриин 6. (ТАСС). МЕН агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Палестинын партизанууд һаяхан Израилиин сэрэгэй нэгэ гарнизондо добтолго эмхидхэжэ, сэрэгэй олон тоото техникэ болон зэбсэг үгы хэжэ шадаа. Октябриин 3—4-дэ араб партизанууд шэнэ добтолго эмхидхэжэ, Эль-Джаниди гэжэ тосхон шадар түхеэрэгдэһэн миинэ поли тэһэлээд, дайсанай ажаглалта хэдэг хэдэн пунктнуудые усадхаһан байна.

ХОЙТО ИРЛАНДИИН БА...

ЛОНДОН. ТАСС-ай корр. Ю. Устименко мэдээсэнэ:

Белфастһаа мэдээсэһэнэй ёһоор, һүүлэй хоёр үдэрэй туршада Хойто Ирландида протестантска хархис этэгээдүүдэй хорото аашa дахин һэргээгдээ. Фашис үзэл баримталдаг пастор Ян Пэйсли гэгшын тала баримталагшад церковьто ошожо, удамаршынгаа номнолые шагнаһанайнгаа һүүлдэ ондоо шажантантай «тоосоогоо» хэхын тулада Белфастын католическа геттэдэ ошоно.

Католическа геттын хүн зонтой тулалдаһан Англиин эзэмдэлгын сэрэгүүд Ольстерто хүнэй нюдэнһөө уһа гаргадаг «Си-эс» гэжэ газ дахин хэрэглээ. Демонстрантнуудтай хэһэн тэмсэлдээ тэдэнэр бронемашина, тусхай һургуули гараһан ба тусхай буу зэбсэгээр хангагдаһан ... рядуудые хэрэглэбэ. ... нүүд арестовалагдаа, ... хатаа.

Лондоной хэблэл Бе... доһон байдал тай... Хойто Ирланди руу ... дэй нэмэжэ эльгээ... тухай тэмдэглэнэ. «... зетын тэмдэглэһэнэй ... то байһан Англиин с... страннуудые бууда... тэжэ болохо юм ха.

Белфаст ба Лондо... мэрищэнэй квартал... шад хоёр һарын са... нүүдтэ болоһон тул... бодхооһон хаалта ... хамгаалһан зандаа.

Редакторай о...
Р. Б. ...

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

16 часһаа 22 час хүрэтэр Москваһаа дамжуулга.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

22 часһаа «Холо, ойрын һонин» гэһэн дамжуулга.

22.15 минутаһаа «Факел» гэһэн залуушуулай программа.

23.15 минутаһаа концерт.

23.30 минутаһаа 01.45 минута хүрэтэр Москваһаа дамжуулга.

23.30 минутаһаа «Ленинэй ябаһан нангин газарнуудаар» гэһэн дамжуулга.

24 часһаа футбол. Эндэ Киевэй «Динамо», Москвагай «Торпедо» командануудай наадан харуулагдаха.

ПРАВДА БУРЯТИИ МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: Германиин Демократическа Республикын тогтоһоор 20 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баяр ёһололой суглаан тухай мэдээсэл. Нүхэр Вальтер Ульбрихтын элидхэл. Г. Шмаков болон Т. Башкуев гэгшэдэй «Энэ намарай хатуу сагые ажахынууд яажа үнгэргэхэб» гэһэн статья.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Партийна политическэ информаци дамжуулха гол онол арганууд» гэһэн Н. Шелковниковой статья. Г. Шмаков болон Т. Башкуев гэгшэдэй статьягай түгэсхэл.

Гурбадахи хуудаһанда: нүхэр В. Ульбрихтын элидхэлэй түгэсхэл. КПСС-эй Генеральна Секретарь Л. И. Брежневэй Берлиндэ хэлэһэн үгэ.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Уласхоорондын информаци. Германиин Демократическа Республикын ажабайдалһаа фоторепортаж. «Доржо үбгэн» гэжэ М. Самбуевай поэмэһээ нэгэ хэһэг.

Манай адрес, телефо...

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редак... приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. ... 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секрет... отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозя... 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промы... строительства — 61-35, советского строительства и ... культуры и школ — 60-21, писем и рабселькор... формации — 34-05, общественная приёмная — 58-6... бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

● Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров БурАССР. ● Н-02894.